Ціна 35 центів

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XIII ЖОВТЕНЬ — 1963 — OCTOBER Ч. 108

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

І. Багряний: (муз. Г. Китастого): Гимн української молоді 1

І. Багряний: Рибалки, Рідна мова 2

Л. Ромен: На смерть Івана Багряного 2

М. Вірний: Іван Багряний 3

М. Понеділок: О, не будіть мене... 5

Т. Матвієнко: Море (Вінок (сонетів) 9

О. Коновал: Українська молодь в Україні та на еміґрації — її проблеми і завдання 10

Око: Зустріч ОДУМ-у США і Канади 12

ЦК ОДУМ-у: Відозва української молоді США й Канади до молоді в Україні 14

С. Голубенко: Геніяльний французький драматург.... 15

Наші втрати, З одумівського життя, З нових видань, Мова про мову, З біографії слів, Оголошення тощо.

ТОРОНТО НЬЮ-ЙОРК

МОЛОДА УКРАЇНА

видає

Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Української Молоді

Голова ЦК — Є. ФЕДОРЕНКО

Редаґує Колеґія.

Адміністратор — В. ПАВЛЮК

Умови передплати в Канаді:

За 6 чисел (півроку) $2.00, за 12 чисел (один рік) $3.50.

В США та інших країнах за 12 чисел — $4.00.

Ціна окремого числа 35 центів.

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Central Committee of the Ukrainian Democratic Youth Association.

President: E. FEDORENKO

Subscription in Canada:

6 issues (6 months) $2.00, 12 issues (one year) $3.50. Single issue 35 ¢.

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:
Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Арґентині:
"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:
Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:
Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

УВАГА! **УВАГА!**

ПОВІДОМЛЕННЯ

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

запрошує на

13-ий З'їзд ОДУМ-у в США

що відбудеться

9 й 10 ЛИСТОПАДА 1963 р. в ІРВІНҐТОНІ, Н. Дж.

Відкриття З'їзду в суботу, о 1-ій год. дня, в залі
"MOOSE LODGE"

О 8-ій ГОДИНІ ВЕЧОРА, В СУБОТУ —

КОНЦЕРТ І ЗАБАВА

в залі "Main Ball Room"

В концертовій частині візьмуть участь: ГАННА ШЕРЕЙ, ІВАН САМОКІШ

Акомпаньямент: проф. ІГОР СОНЕВИЦЬКИЙ

Конферансьє: МИКОЛА ПОНЕДІЛОК

Оркестра: В. БИЧКОВСЬКОГО.

З'їзд, Концерт і Забава відбудуться у вищезазначених залях під адресою:

43-47 Washington Street
IRVINGTON, N. J.

ЗАПРОШУЄМО ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ.

На першій сторінці обкладинки:

Колишній губернатор штату Мічіґен, а теперішній уповноважений президента США Кенеді у справах Африки Вілліямс Менен — приймає (1958 р. в Дітройті) від Івана Багряного кн. "Тигролови", вручає йому золотий ключ від м. Дітройт і дарує на пам'ять золоте перо.

ГИМН УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Слова *Івана БАГРЯНОГО* Музика *Григорія КИТАСТОГО*

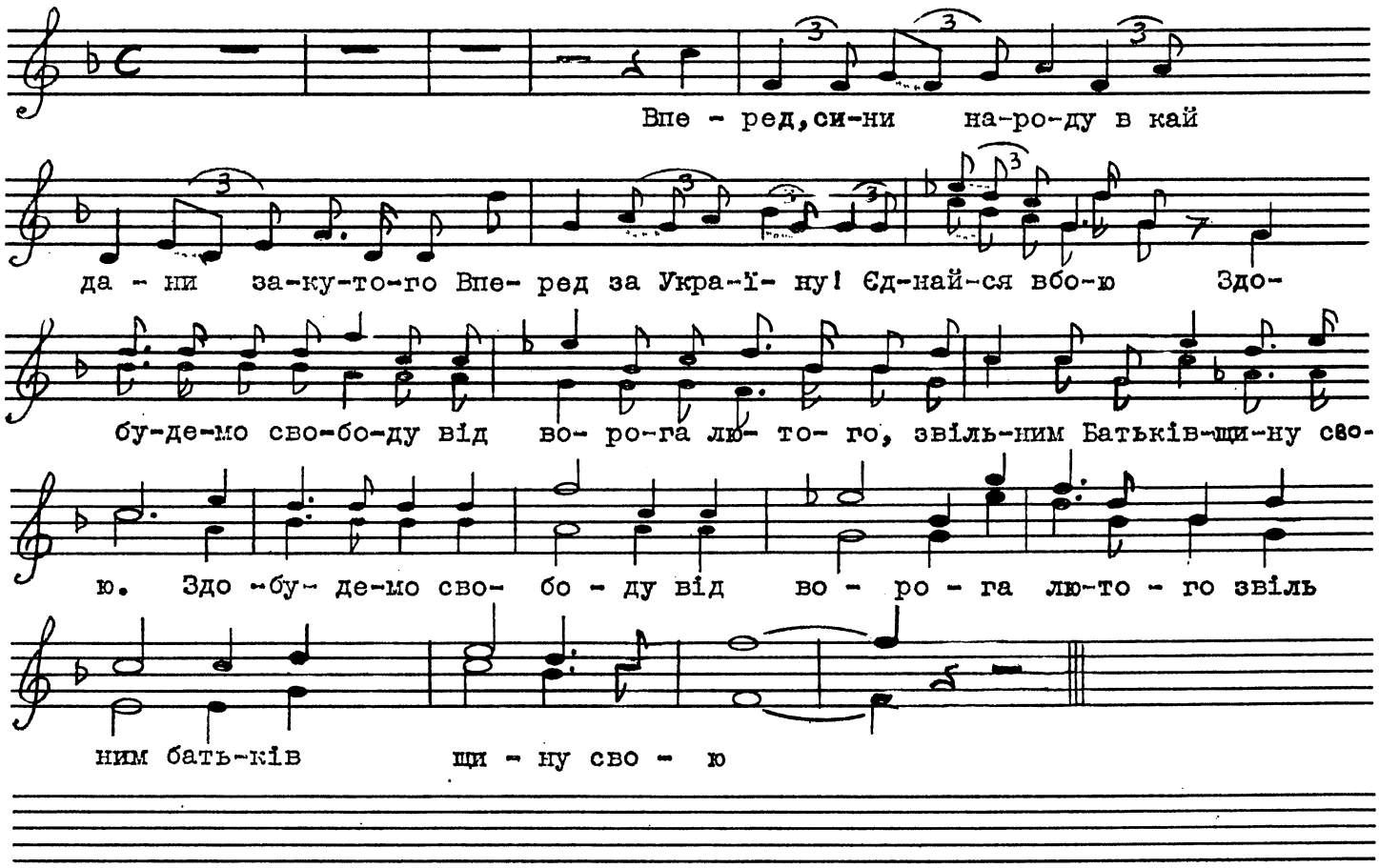

Вперед, сини народу
в кайдани закутого!
Вперед за Україну! Єднайся в бою! —
Здобудемо свободу!
Від ворога лютого
звільним Батьківщину свою.

Здобудемо свободу! Від ворога лютого
звільним
Батьківщину свою.

Концтабори Печори
і тюрми з тортурами,
і пекло холодне страшної Колими,
і каторгу Сибіру,
і муки за мурами,
і сльози — усе взнали ми.

І каторгу Сибіру, і муки за мурами,
і сльози — усе взнали ми.

Від схилів Закарпаття
до вод Дону синього,
від скель Севастополя по Прип'ять ачей, —
за честь і за свободу
народу єдиного
ми станем
плечима до плечей!

За честь і за свободу народу єдиного
стаєм ми
плечима до плечей.

Вперед, сини і дочки
народу робучого,
народу трудового весна і грім пісень!
Чекає перемога нас,
сонця блискучого,
Свободи і радости день.

Чекає перемога нас
Сонця блискучого,
Свободи і радости день.

Вперед, сини народу
в кайдани закутого!
Вперед за Україну! Не гнися в бою! —
Здобудемо свободу! Від ворога лютого
звільним Батьківщину свою.

Здобудемо свободу!
Від ворога лютого, звільнім Батьківщину свою.

Іван БАГРЯНИЙ

РИБАЛКИ

Сонце схилилось над кряжем —
Дивиться в сивий туман,
— Нумо, Івасю, наляжем!
— Нумо, Іван...

Човен. Як сковзалка, води.
Весла — блискучі мечі.
Шепіт осоками бродить,
В далях хтось пісню виводить,
Та перепілка кричить.

Там, за тією сагою, —
Там, де рокити старі, —
Сивий дідусь над кугою
Зніме з тичок ятері —

На ніч тихенько розставить...
Скриє тички в куширі...
І перехристить осоки,
Щоб берегли до зорі.

Місяць і зорі високі,
Небо і води глибокі,
Зорі внизу і вгорі, —
Щоб берегли до зорі...

Сонце сховалось за кряжем,
Кануло в сивий туман.
— Нумо, Івасю, наляжем!
Сонце сховалось за кряжем, —
Нумо, Іван...

1925

РІДНА МОВА

Мово рідна!
Колискова
Материнська ніжна мово,
Мово сили й простоти, —
Гей, яка ж прекрасна Ти!

Перше слово — крик любови,
Сміх і радість немовляти —
Неповторне слово "Мати" —
Про життя найперше слово...

Друге слово — гимн величний,
Грім звитяг і клекіт орлій, —
Звук "Вітчизни" неповторний
І простий, і предковічний...

Ну, а третє слово — "Мила" —
Буря крови, пісня рвійна
І така, як пах любистку,
І така, як мрійка мрійна...

Перейшов усі світи я —
Є прекрасних мов багато,
Але першою, як Мати,
Серед мов одна лиш ти є.

Ти велична і проста,
Ти стара і вічно нова,
Ти могутня, рідна мово!
Мово — пісня колискова,
Мова —
матері уста.

Хабаровськ 1937

Левко РОМЕН

НА СМЕРТЬ ІВАНА БАГРЯНОГО

I

Як рідшають лави Твої, Україно!
Синів, розпорошених геть по світах,
Що дбають, згорають за Тебе, єдину —
Їх труду і мук — уривається шлях...

Москва нас облесним зневладнила словом,
Щоб легше, беззбройних, схопити у бран...
Що ж гнів, не зненависть, є братом любови, —
Ствердив у стражданнях Багряний Іван.

Як словом боровся він — мужньо і красно:
Підточує ворога силу той гнів!..
Пал серця ж поета спалив передчасно,
Бож білим він гартом горів і яснів!

Московські ж радіють — дарма! — посіпаки,
Що впав на шляху — і вояк, і трибун:
Спадає десь хвиля, та паки і паки
За нею здіймається вищий бурун!

Стихію уговкати можна — дочасно...
Та владний над нею ще й Божий закон:
Путь визволу, горда, виборює власну
І змиє ганебу — огидний полон!

II

Гудуть "недєлімці", і білі, й червоні,
Радіють, — не стало бо ще одного,
Що — гордий! — до них не схилявсь у поклоні,
Тож вік мордували його...

Конвеєр ввесь мук і Сибір несхожденний
Пройти, але серця свого не згасить
І, бачивши нарід у муках, стражденний,
Ще й болями тими боліть, —

Дарма! — чи то вистане сили і гарту —
Та годі глушити свій праведний гнів!..
Так серце казало: стань сам ти на варту, —
Щоб зброєю слова яснів!

"Вернися!" — син кличе... з диктату чекістів...
І батьківське — в жалощах — серце кипить...
Вихрять в Україні ті сили нечисті,
А світ — отетерів: мовчить...

Серця ж не витримують, ті — найпалкіші...
Та світ дочекається ще блискавиць, —
Як рине снага, що скропляється в тиші,
Дощем очистним громовиць!

Микола ВІРНИЙ

ІВАН БАГРЯНИЙ

(2. 10. 1907 — 25. 8. 1963)

"Не іменуй же мене поетом, друже мій. Я хочу бути тільки людиною, яких так мало на світі. Я хочу бути тільки нею і сьогодні я цього найбільше хочу".

Іван Багряний

У понеділок 26-го серпня до українського відділу радіостанції "Свобода" в Нью-Йорку надійшла з Мюнхену телеграма. В ній коротка, але жорстока й невблаганна вістка: "У неділю, 25 серпня 1963 року, в санаторії Ст. Блазієн (Західня Німеччина) помер Іван Павлович Багряний".

Ми знали, що він тяжко хворий. Але чи це вперше йому доводилося бути прикованим до ліжка? Чи одну кризу він переборював? Він, що тільки й мріяв про нову, горду, рівну між рівними українську людину, боровся за її місце на своїй землі й серед інших людей у світі... Боляче защеміло серце, сіпнулося... Потекли сльози з очей, з душі...

Лірик-поет, оспівувач мандрівок, рибальських ранків, героїчного соціяльного патосу і нерозгаданих симфоній космосу. Автор "диявольського і пекельного", як сказав про нього один критик, і в той же час — автор божеського, доброго, людського. З тривогою дивився мистець-людина в майбутнє свого народу, своєї Батьківщини. Відданий своєму народові до кінця свого життя, вірив у його нездоланність і вічність його буття. Нещадними були думки й слова автора супроти всіх поневолювачів і катів, усякої брехні, підступства, облуди, проти покірних людей з рабською психологією. Він — ворог юд і фарисеїв, зрадників, перевертнів і донощиків. Він любив і звеличував відважних, фізично й духово нездоланних, чесних, незрадливих і гордих людей, творців нового — щасливого життя, розповсюджувачів української і вселюдської правди.

Високе чоло, серйозний погляд очей, очей, що ніколи не дивилися байдуже, попри, а тільки на людину з увагою, якою б вона не була.

Таким він залишиться в нашій пам'яті, як мистець і людина.

Народився Іван Павлович в селі Куземине, біля Охтирки, на Харківщині. Син муляра Павла Лозов'яги пішов у світ із прибраним ім'ям: Іван Багряний. Своєму батькові, людині праці і безмежної любови до рідної землі, присвячує вдячний син книгу своїх поезій — "В поті чола".

"Ветеранові цегли і вапна — людині, що не прочитала навіть свого пашпорта зроду — цю книгу з любов'ю присвячує син". Так на першій сторінці написав син батькові. Але цю збірку поезій, що оспівувала світ праці трудящих людей, заборонила друкувати цензура влади "пролетарів".

Вступивши до Київського Художнього Інституту, Іван Павлович вивчає малярство. В той же час ,в середині двадцятих років, передові журнали України: "Всесвіт", "Глобус", "Життя й революція" друкують поезії дев'ятнадцятилітнього поета. Відомі поети й письменники: Григорій Косинка, Борис Антоненко-Давидович, Тодось Осьмачка, Валеріян Підмогильний, Дмитро Фальківський, Євген Плужник, Дмитро Тась, Борис Тенета — група "Майстерні Революційного Слова" — прийняли Івана Павловича Багряного в свої ряди. 1928 року київське видавництво письменників "МАСА" видає першу збірку поезій Івана Багряного, під назвою — "До меж заказаних". Критики звернули увагу на щирий ліризм, багатогранність образів, філософсько-політичні медитації, з виразним нахилом до сатиричної суспільно-інвективної поезії. Яка шкода, що ця суто багрянівська особливість його пер-

СПІВЧУТТЯ

З глибоким смутком висловлюємо наше щире співчуття осиротілій родині видатного українського письменника, громадсько-політичного діяча, Віцепрезидента Української Народньої Республіки в екзилі, почесного члена ОДУМ-у

ІВАНА ПАВЛОВИЧА БАГРЯНОГО

з приводу його несподіваної, передчасної смерти.

Вічна йому пам'ять!

Центральний Комітет, Головні Управи ОДУМ-у в Канаді і США, редакція і адміністрація "Молодої України".

ших спроб, знайшовши повне виявлення в героїчно-сатиричному циклі його поезій ("Ґутенберґ", "Комета", "Батіг", "Золотий бумеранг" тощо), — циклі, що за невеликими винятками, не побачив світу! А деякі, як "Ґутенберґ", як каже професор Григорій Костюк, правдоподібно, пропали назавжди.

1929 року поет видав свою поему "Ave Maria", що набула великого розголосу завдяки віршованому "Прологу" до поеми. У формі листа до друга, автор відважно виступає проти "продажних і ницих", проти "володарів" "безличних і гордих, в кого сила і ґрати закон". Уряд "робітників, селян і трудової інтеліґенції" заборонив, сконфіскувавши, розповсюдження поеми "Аве Марія". Але ті представники культурної України, що прочитали її, полюбили відважного автора, який в "листі до друга" сказав:

"Не іменуй мене поетом, друже мій, бо поети нині — це категорія злочинців, до якої не належав і не хочу належати. Не іменуй мене поетім, бо слово поет — стало визначати: — хамелеон, повія, спекулянт, авантурник, ледар.

Не іменуй же мене поетом, лруже мій! Я хочу бути тільки людиною, яких так мало на світі. Я хочу бути тільки нею і сьогодні я цього найбільше хочу".

Але Іван Павлович ніколи не переставав бути поетом, як ніколи не був хамелеоном, авантурником, рабом, спекулянтом. Він, тоді ще юнаком, написав свій заповіт суспільно-ідейної свідомости, залишившись на все життя Поетом і Людиною. Ще тоді, піднісши гордо чоло, пішов у життя дуже тяжке, але чисте і чесне.

На Батьківщині небагато вдалося надрукувати поетові після "Аве Марії". Тільки появилася окремою книжечкою поема-роман "Скелька" у 1930 році. А далі, свавілля і терор комуністичної влади, силою закривають йому уста. Від 1932 року аж до війни 1941 року — найпекельніші сторінки життя Івана Багряного. Його заарештовують. Заслання і мандрівка концентраційними таборами. Усі твори конфісковані, знищені, загублені. Щойно повернувся до рідної Охтирки, як почалася війна. Виснажений фізично, з смертоносними бацилями туберкульози в легенях, поет шукає не відпочинку, а боротьби. І він включається в боротьбу проти нового окупанта України. Діє леґально й нелеґально. Він — один із членів політичного центру українського підпілля — Української Головної Визвольної Ради. (Сподіваюся, що про ці світлі сторінки життя, які так мало відомі нам, напишуть ті, з кими у ті роки, щиро й віддано співпрацював Іван Павлович Багряний. Примітка автора).

Перебуваючи в Галичині 1943 року, Іван Павлович пише свою, тепер видану кількома чужими мовами, повість "Тигролови".

Одного разу в Німеччині, розмовляючи зі мною, Іван Павлович, усміхаючись, заявив: "Одверто кажучи, пане Миколо, я ніколи не думав, що стану прозаїком. Але раз виникла у мене розмова з одним із наших прозаїків. Він твердив, що поет ніколи не зможе стати добрим прозаїком. А я йому заперечував, пообіцявши доказати, що він помиляється". І доказав поет, діставши похвалу і від свого співрозмовника-прозаїка, і від молоді української, і від народу нашого.

Під час війни Іван Павлович написав декілька поезій для дітей і поему "Гуляй-Поле", в якій змальовано й осмислено трагізм цивілізованої доби, що злочинами своїми перевершила добу дикунську. Водночас автор глибоко вірить у прихід месника всенароднього: "мужнього, простого і великого, благословенного на меч і бої, якого ждуть сироти і каліки і невідомщені малята!"

Після закінчення другої світової війни, Іван Павлович Багряний — одна з провідних постатей в літературному і громадсько-політичному житті нашої еміґрації. Він вірний своєму заповітові. Коли репатріяційні комісії почали "ловлю живих душ" і з переляку закостеніли язики в багатьох наших видатних земляків, він у відповідь людоловам своєю і чужою мовою заявляє — "Чому я не хочу вертатися до СССР". Хто ще тоді сказав так, як він? Згодом, так, але не тоді. А це багато говорить про його відвагу.

Іван Павлович Багряний — автор великої кількости статтей, есеїв на літературні, громадські й політичні теми, автор дитячих книжок із власними ілюстраціями тощо. Не можна не згадати його великих прозових творів, крім "Тигроловів", як от "Сад Гетсиманський", драматична повість "Морітурі" — доля в'язнів совєтських тюрем, "Розгром" — український народ у боротьбі проти німецької окупації, далі "Маруся Богуславка" — перша частина запланованої трилогії "Буйний вітер", "Огненне коло" — повість про трагедію під Бродами, памфлет "Антон Біда — герой труда" та інші.

Якої працьовитости була людина, що протягом такого короткого часу написала стільки цікавих творів? І в той же час він не стояв осторонь політичного життя. Іван Павлович Багряний — співтворець Української Революційної Демократичної Партії, постійний генеральний секретар цієї партії. Він — один із будівничих Української Національної Ради. Він брав також активну участь у праці Об'єднання Українських Письменників "Слово". І коли 1958 року Іван Павлович був у Нью-Йор-

Микола ПОНЕДІЛОК

О, НЕ БУДІТЬ МЕНЕ...

Світлій пам'яті Івана Павловича Багряного присвячую Автор

Хтось поквапно, але тихо-тихо, наче кулачком шовковим, добивається у двері. Я не знаю, за що хапатися. Де запропастилися мої пухнасті капці? От напасть! Коли не треба, вони, як нарочито, серед кімнати мені мозолять очі, а от коли їх до зарізу мушу у цю хвилину мати — їх, проклятющих, і кат-ма! Ну і яка то личина вража додумалась у такі поранки сюди назідатись?! Ух, нарешті, один капець знайшов! Де ж другий, бузувір, валяється?! Не буду ж я босими ногами по холодній підлозі гнатися. Ще, чого доброго, нежиті собі схоплю чи іншого якого лиха... О, цього мені ще бракувало — телефон якраз тепер, як навісний, роздзенькотівся. А нехай тобі лихо — усе нараз як збіглося! А потім... як я впущу гостя до середини, коли тут такий неймовірнющий розгардіяш?! Та гість же остовпіє, на смерть перелякається!

— Хто там? От, Господи...

— Можна зайти?

Що? Хто? Де й коли я чув такий до болю знайомий голос? У голові завихрилася метелиця думок, воскресають у пам'яті клапті з перейденого та пережитого. Де це було? Хіба? І якась невгасима іскра в душі в одну мить запалила мої груди і вогнем шугнула мені в обличчя і під скроні. Чого я сполошився? О, серце, уговтайся, бо я від якогось щасливого передчуття стеряюся...

— Хто там? — а сам не відчиняю, а шарпаю, мов би проламати хочу товстелезні двері. — Хто?

— Це я, Тетяна...

Я на порозі хитнувся вбік. Як це сталося? О, очі, втомлені мої ви очі, майте тріньки совісти, не дуріть, не обманюйте мене. Я вам не вірю. Цього не може ніколи в світі бути! І ти, серце, порозумнішай, кинь пусті жарти; стримайся, будь ласка, не дошкуляй мені і на радощах не рвися попусту в грудях. Хіба це навсправжки? Ні, ні, це рожевий чарівний привид...

— Хто ти, сумирна, вив'ялена тяжкими роками, жінко? Хто ти?

— Це я. Сіромашна сестра твоя.

— Сестра? Яким це побитом? Я такому щастю не повірю!

— Вір. А це ти, Миколо? Хіба ж бо ти?

— А їйжебоженьку, що я. Сестро, ой, сестро, чекай но я віддихаюсь, бо від несподіванки, отак зненацька, мені затяло мову. Слухай, Тетя, не гнівайся, дозволь мені до тебе доторкнутися. Я тебе

ку, кореспондент радіо "Свобода" звернувся до нього із запитанням: "Іване Павловичу, ваша діяльність дуже багатостороння. Ви письменник, поет, художник, публіцист і громадсько-політичний діяч на еміґрації. Якщо можна, скажіть, будь ласка, як ви реґулюєте свій час, що його вистачає на все це? Відповідь Іван Павлович дав таку: "Я багато працюю. І чому я працюю в багатьох жанрах? Тому, що мрією моєю й бажанням моїм є — максимально виконати свій обов'язок перед Батьківщиною і перед народом українським. І тому я пробую всі засоби, якими тільки я міг би користатися".

Наскільки уміло він користався всіма засобами — говорять написані ним твори. Адже це він, як український письменник, прорвав своїм талантом завісу і вийшов на авансцену західньоевропейської літератури, виголошуючи мистецьким словом українську ідею, ставлячи її перед сумлінням світу.

Коли подумати про все, що він залишив нам, з усією кількістю форм і змісту, ми щойно тоді збагнемо — **хто від нас відійшов і що він міг би ще дати нам...**

Усе, що він мав: талант, глибоку ідейність, патріотизм — все своє життя свідомо віддав на боротьбу за світле майбутнє українського народу. І хоч доба жорстока, він, народжений, щоб жити й боротися, працює і пише свої найкращі й найбільші твори у фізичних муках, переважно в санаторіях або лікарнях, з прогризеними легенями, з надтріснутими нервами серця. Більше того, він змушений був відбивати напади і провокації "до зубів озброєної" совєтської машини терору, емґебівських аґентів, що розбудували свої осині гнізда в европейських країнах і за океаном. Крім того, йому доводилося спростовувати "обвинувачення" політичних опонентів, підступних, мстивих, заздрісних. І нарешті його примушують захищати себе й чесне ім'я свого батька перед так званими "судами" темних типів, які розплодилися не знати від чиїх батьків на еміґрації і вештаються серед нас, вигукуючи гасла "великого й чесного патріотизму й служіння українському народові", а насправді — цькують, оббріхують, загрожують смертю людині праці, його дітям.

І за таких умов і обставин він сміливо дивився дияволові в очі, духово не заломлюючись, не зрадив українського народу, не заховався, а гордо й непохитно стояв на варті ідей своєї непокірної й нездоланної Батьківщини. Таким він і стоятиме завжди! Бо Він — НОВА ЛЮДИНА УКРАЇНИ, УКРАЇНИ, ЩО ГРЯДЕ!

легесенько вщипну, а ти крикни і обійми мене — і тоді вже я й повірю.

Тетяна обдаровує мене поцілунками, обіймами, а я схилився, як прилип, до її вже поборозненої літами шиї та її вже геть чисто посивілими кісьми своє обличчя витираю.

— Як довго ж це, Тетяно, я не бачився з тобою?

— Літ буде з двадцять.

— Вічність. А як наше село?

— Живе. Скрутно живе, але ще бадьориться.

— А як там тато? Ще й досі підкручує свої кудлаті вуса?

— Вони, хай буде їм царство небесне, давно спочили. А мама все ще на припічку старенькі кості розігрівають. Прядуть ще й досі сяку-таку дрібнизну та мугичуть якусь пісню ще з дівоцтва. Там такі маціньки й жовті, як листочок висушений. По хаті все ходять та вслухаються, а як поїзд загуде — на залізницю крізь шибку поглядають.

— Мене так дожидають?

— Еге, тебе і двох братів твоїх, що на фронтах убито.

— А хіба мама... Та вони ж знають, що хлопці згинули?

— Знають, але не хочуть йняти віри. "Морочать, дурять мене, — вони кажуть. — Усі небавом прийдуть до хати..."

— А... а як там наша груша у дворі. Ота, де ми все біля неї бешкетували та шурубурили. Пригадуєш, я раз видряпався аж на верх — і раптом, як затріщить щось підо мною, і я з верхів'я як полечу сторчма, як бебехнуся на землю — аж загуло в дворі, аж курява здійнялася. І я, бідашний, на траву сів і від горя розревівся так, що аж луна вигоном котилася. А пес мене жаліє — лиже-лиже, а ви всі, капосні, від сміху тріскаєте. А ти найбільше кихкала. А пам'ятаєш, я тоді на тебе із злости грудкою як шпурну, а потім як схоплю суху гіллячку — і за тобою. А ти убігла в хату і за маму заховалася, і із-за схованки мені раз-у-раз язика показуєш. Мама мені тоді за грудку прочухана доброго дала. О, грушо, грушо...

— Груші уже нема. Не було узимку чим топити — на дрова порубали.

— А...

— Що?

— Сестро, посидьмо мовчки. Я хочу спершу надивитися на тебе вволю.

Тетяна підносить до лиця спрацьовану долоню, а я, схилившись, приторкнувся устами до її кіс — ой не до кіс, а до сірої-пресірої заполочі, переплетеної де-не-де чорними нитками...

***

Тетяна розглядає мою хату й великому дається диву: Яка просторість та догідність у мене. Світлиця, спальня, рожева горниця і блакитна кімнатчина для квітів і різних прикрас та витребеньок. Вона довго вдивляється в картатий килим, схожий на широчезну строкату плахту, яку недбало розкинено на всю підлогу.

— Чи можна, — і вона показує із зачудованням на килим, — можна на нього ногою стати?

— Аякже, — припрошую її, — ставай, ставай. Його й розстелено для того, щоб топтатися. Ану тупони на нім міцно ногою. Осьо дивись, як я на ньому буду гарцювати.

— Шкода, — і сестра ніяковіє від нерішучости своєї. — Шкода, така гарна штука і на землі валяється. Під ноги кинути б соломи, а килимом скриню чи стола у празник краще накривати.

— Тетяно, я живу в місті. Тут соломою встеляти долівку не годиться.

— Не годиться, кажеш. Алеж і кидати таке добро додолу — гріх.

— Ні, сестро, в селі — це був би гріх, а в місті — можна.

Тетяна далі роздивляється...

— А одежі в тебе — сила-силенна. Ой і уборів же. А костюмів скільки! А це що за чудовина?

— Піжама.

— Піжама? А на якого лиха тобі цей балдахон?

— У ньому вранці чайок хороше п'ється.

— А хіба без нього не можна чаю пити?

— Можна, але в піжамі пить зручніше.

— Усього вдоволь, — і сестра на стіни підіймає очі, — розкіш — прямо вмерти можна. О-о, і один, два, три — три годинники у хаті.

— То один дзвонить, мене, коли я хочу, будить, а один уночі світиться, а третього там просто для окраси прицвяшили.

— Розкіш, — повторює своє Тетяна і далі роззирається. — Оце так чужина, оце так місто...

Я для неї включаю телевізію... Нараз звідкись повискакували злодії, ковбої... Як розпалилася погоня, бійка... Я сподівався, що сестра розширеними від подиву очима спостерігатиме, як хвацько на конях гасають запоморочені якимсь дикунським шалом шибайголови, а не люди, як шмигляють з наганами та закривавленими колодачами по темних закутках — із перекошеними й перерубцьованими тварями — витрішкуваті урзителі-харцизи... Бачу, Тетяна кривиться, видко, не припадає до душі їй така страхітливо-метушлива міська розвага. Я знаходжу іншу, більш-менш супокійну програму. Якийсь сухоребрий, миршавий молодчага із обличчям розбряклим та наскрізь усміхненим не своїм голосом співає і гундосить; і свище, і на губах пальцями виграє, і тонюсінькими, мов соломинки, ніжками, мов би недоумкуватий, на блясі щось несамовите вибиває...

— От, — кажу, — майстер на всі руки. Диви, Тетяно, як він викаблучується.

— Бачу, — і замислившись, із роздумом вона ще добавляє, — алеж і пришелепуватий він, дурний аж світиться. Здійняв тарарам, що прямо Господи прости й помилуй. Хизується, ледащо, що вміє на губах сяк-так побринькати.

— Тетяно, — кажу, — а може хочеш казку у телевізії побачити?

— Казку? Яку? Про кого?

— Про мишу. Як та жила та мучилась.

Сестра мовчить. Я радий, що вона відразу не перечить. Припрошую її у найвигідніше крісло, а сам поблизу неї навпочіпки примощуюсь.

— Ну глянь.

— А цур тобі, диви, миша справжнісінька.

— Так, — кажу, — сирітка, що потрапила, бач, у величезне місто. І ушелепкалась там бідна.

— Жалко.

І тоді в моїй душі також прокинулось велике співчуття до крихітної, змарнілої та переляканої миші. Ось вона видибала — така чепуриста, вичесана, ну аж лискотить зірочками чистими, — видибала крихкими лапками на вулицю — і... відразу позадкувала і шарахнулась у тьмяний просік. Навколо неї нависли — настовбурчилися хмародери із сіткою бетону, заліза, машин, стовпів та кранів, що переплетені й пов'язані одне із одним дротами, коліщатами, підоймами та важілями. Нараз із металевого сплетіння вискочив годинник — отакезний завбільшки, осяяний та почварногидкий і пелехатий — і він кинув лезо світла в кут і вказав на мишу гострющими стрілками. І миша затрусилася й присіла. Вона, дробинка-порошинка, не хотячи попала у залізно-цементову клітку. Навколо неї з бетону велетні-тенета. Мале створіння з переляку на місці совається. Тоді стало вертітися туди й сюди... Нарешті воно розхоробрилося і відважилося перейти на площу.

І ось... сердешне зривається й кидається посеред вулиці. Та тут на нього чигає нещастя... Відразу верещить нізвідки авто, торохтить залізо, гримає цемент і каміння, скрегочуть великі й малі перержавілі коліщата й зуб'я, а витиснені із-під землі аж під саме небо хмародери аж стугонять з височини. З усіх кінців гудки, свистки, дзвінки горлають, зіпають, ґвалтують і сумісно хочуть бідолашну мишу оглушити й розторощити. Миша мотається й у корчах звивається в цьому чавунному гармидері, а стрілки з-над гори її щораз то більше підганяють. Ось-ось її оперіщить дріт, ось-ось стьобне пружнистий металевий костур, ще крок — і коліща її спітка, придушить і розкромсає на дрібнесенькі кришини. І вона, небога, захекана, упала... А машини попри хуркають і хуркають, обплямлюючи її цементовим їдким пилом і бензиновою порохнявою. Але забрьохана, зпаплюжена, вона ще квапиться підвестися... І підвелася... І знову пробирається крізь дроти та важілі... А годинник, цемент і залізо хмаморою за нею сунуть — і гудуть, і кружляють та вирують, і штурхають-турляють мізерною мишою повсюди. Ось вона вислизнула з-під колеса, ось спіткнулася на камені... І аж там закралася під дошку. І знову знесилена, засмикана та засмальцьована крадеться у сутінках. Вона вже не йде, а з дочисто вимотаними силами тягнеться, тюпцяється побіля бруку. Ще клигає, ще плутає ногами — і, зібравши усі сили, від цього несусвітнього гарикання крізь щілину на своє поле утікає... І там у чистоті, на просторі та свіжості у травицю прилягає і в сльозах своє горе, свою муку віддихає...

— Бідна, бідна, — і сестра аж тепер вголос розплакалась. — І бувають же такі нещасні миші.

— Бувають, — кажу я. — Сам одну таку я знаю.

— Кого ти, — і сестра від несподіванки підняла злинялі брови, — кого ти знаєш?

— Одну безталанну таку мишу.

— Ти?

— Еге.

— Ну й штукар із тебе. Ти з мишами знайомство маєш... Де ж... Хто ж вона?

— Та миша, сестро, я. То я.

Тетяна не хоче йняти віри. Вона спершу взяла мої слова за чудернацьку вигадку. Мовляв, що це ти за фиґлі строїш?! Як ти можеш бути зацькованою мишею, якій серед бетонової веремії, серед машинобудівельного содому немає де подітися?! Та ти ж, здається, живеш, горя не знаючи, і не живеш, а в достатках розкошуєш. З кожного кутка у тебе не абиякі затишок та догідність проглядають: світел, люстер, килимів, годинників повсюди — очам любо дивитися. А тапчани розсуваються і на всі боки перехиляються, як гойдалки! А крісла, обтикані подушками та подушечками! На долівці пухненькі шкіри, килими, лляні доріжки...

Он стіл від м'ясива та печива ледве витримує — уже вгинається. Чого на тім столі нема — хіба пташиного молока там ще бракує! А як ти новесенько та чепурнесенько зодягнений. Така одежа може простому смертному бідаці хіба тільки у сні привидитись, її на образках змальовують, а не насправжки купують. Таж вона очі убирає. Таку одежу не кожного дня носити, а по святах із скрині витягати та з шанобою годину-другу, як коштовність неоціниму, в руках треба тільки тримати.

— А тут що, — закінчує сестра, — радіомашина, телевізія. Ти маєш купу грошей, ти маєш силу. Що ти говориш зопалу, Миколо. Не гніви своєї долі. Ти на всю губу пан.

— Я раб, сестро, нікчемний, а не пан.

— Що тобі ще треба.

— Хочу на своїй скибці землі стояти. Хочу втекти із чужини, із міста. До свого села, свого спокою, радости і волі...

І мене всього охопило затаєне роками горе. Воно бурхливо із мене і хлюпнуло стогоном у передчасно постарілі сестрині лиця.

— Тетяно, — сказав, а далі нестає вже мови.

Мене нестримний жаль здушує і заливає. Я хочу сказати, що я проклятий кимсь, безщасний, запропащений, що усе тяготливе, досадливе й тривожне, усе тортурне, тоскне і марудне, що криється у мочарах у болотах, у сирих і темних підземеллях — усе те хтось безсердечний зібрав у одне-єдине жаске слово — чужина — і мені якраз подарував. Я бідолашніший від тієї миші, що поміж чавунням затюкана безсило сновигала. Чому це так? Чому я попав у неволю до вигоди, гроша й машини?! Я наймитом служу у них. А вони мене пантрують.

Наймит, служебник я. Ні, ні, я найупослідженіший і наймізерніший невільник. Я до всього цього розкішного й черствого, розцяцькованого й нечулого шарварку піддобрююся, ні, ні, я підлабузнююся і випрошую у нього, випрошую із челядницькою улесливістю, для себе крихту ласки. Я за ним, як пес голодний за поживою, бігаю-ганяюся.

— Сестро, я мордуюся, я метушуся й мотиляюся всеньку днину, я на ходу їм, я стоячи куняю, а знаєш через що? Бо я поспішаю за нею, за химерною тією розкішшю. Я наопаш пальтишину схоплюю й чухраю... Біжу, щоб на того божка-поганця подивитися, щоб йому всесильному, у три погибелі зігнувшись, чолом вклонитися. Бачиш, як мені тут мило. Бачиш, хто я. Я спиногнучкий попрохайло, що туди й сюди підлещується і ситого нидіння у бездушних змеханізованих бецманів виканючує-благає.

— Миколо, не говори такого. Ти тут привикнеш.

— Я вік до чужини не призвичаюся. Вона, клятюща, побачиш, мені віку збавить.

— Так, так. Нудьга тебе напала, брате. Бачу, сумоти в твоїх очах — не обібратися.

— Ні, Тетяно, не сумота, а туга. Я маю тугу. Велику. І моя туга ще не виношена. Вона ще тільки бубнявіє і проростає. Але я чую, як вона виросте і своїми буйними паростями мене заглушить і задушить. Вона мене усього тоді перерешетить. Сестро, я тугу свою не пересилую, вона запропастить мене, зведе із світу.

— Що ти, власне, хочеш?

— Хочу із чужини. Моє серце, мої сили до всякого лиха звикли — тільки не до чужини. Веди мене додому. Бо тут мені спроневірилося, упроклятіло, остогидло. Я тривожусь, сестро, я микаюсь по чужих світах. Нехай же моє серце хоч мить побуде знову вдома. Нехай воно порадується знову. Додому хочу, до своєї хати.

— То далеко. Дійдеш же ти?

— Як не дійду — дошкандибаю.

— Дошкандибаєш і пожалієш. Дома наша згорьована. Що ти від неї хочеш?

— Нічого. Я хочу на порозі, на материзні своїй, навколішки упасти. Хочу спинитися й стишитися. А потім хочу повільно-повільно бур'янами перейти. І взяти жменю польової тиші і її якнайщільніше до грудей притиснути і з нею так заснути.

— Це все?

— Так.

— Як мало так ти хочеш — то підемо.

І попрямували ми в дорогу трудну, далеку...

***

О, мріє збута! Неозорний, роздольний степ переді мною. О, земле ти моя, на тебе ж не надивитися.

Нарешті пощасливилось мені ступати після розлуки довгої по шляхах рідних. Сталося. Ось ранок...

Навколо очі голубить зелена-зелена тихомир. А під ногами розбризкує та розсипає сліпучо-блискотливі шкельця — роса — провісниця чистоти й погідности сьогоднішньої днини. А там за житом, за гречками, обплетена черешнями, бузком та огудинням дрімає в ранковій сизині моя колиска, моя хатина. Вона, напевно, й досі одним підсліпуватим віконечком все ще дивиться на шлях, чекаючи на мене. Я йду! Земле, красо квітчастая моя, кромішня рісочка із чужини до тебе знову прибилася. Я тут...

Я не знаю, що робити. Мені від радости аж моторошно. Я пошкрябую потилицю, гоцаю, тупотю ногами і збираю від надміру почуттів обсохлі губи дудкою — і ось я зопалу вже верещу і вйокаю, а долонями на грудях від нестями дрібушку вибиваю. Я божеволію, я непритомнію від щастя. Раз-два — і роззуваюся і біжу на вибоїсту дорогу. Згрібаю пригірщ грудок і пилюки і вриваюся в засіви... Я хочу, щоб роса з стебел та колосків мене обмила та очистила. Нехай я буду з ніг до голови украй зарошений... Я мчусь через чагарники... Я розкидаю руки і женуся стежиною повз табуни дерев... Женуся і серцем примовляю:

"О, стороно моя, тепер я навчився тебе любити. Колись ти мені була сіра, байдужа та холодна. Я тобою ходив і тебе не помічав, я на тобі ріс і виростав, а поцілувати тебе усе вагався, я серед твоєї краси жив, а признатися тобі, що ти чарівна — соромився — не признавався. Тепер я не вагаюся. І не соромлюся. Я люблю тебе ревно, всіма найкращими словами прихорошую тебе, я до тебе припадаю і голублюся... І всім єством своїм тулюся..."

— Тетяно, диви, у житі жаба. Драстуй, крякушечко! Упізнаєш мене? Я повернувся. Ой, жабонько...

— Не зачіпай її. Яка вона огидна.

— Ой, сестро, хіба ж на неї таке можна казати?

— Фе, ти її береш. Паскудиш руки. Не бери!

— Я її візьму і до серця пригорну. Моя така скакулько. А яка вона чистесенька. А як очима лукаво блимає на мене. Дивись — кив-морг, кив-морг, ачей же так. Моя хороша! І як, глянь, вона надувається! Пишається, задається, мабуть, що живе на ріднім ґрунті. Чи ти гордишся, жабко?

— Достоту так. Ти її ще здуру й поцілуєш.

— І поцілую.

— Кинь її. Бридке, холодне...

— Ой, вона як цвіт єдвабний і не холодна, а освіжаючо-приємна.

— Ти що, зроду-віку жаби не бачив?

— Двадцять років не бачив. Я за нею, сестро, скучив. Затужив. Ну йди, йди, стрибай собі у жито... Сестро, повір, що я затужив нестямно...

— Вірю. Дай я хвартухом витру тобі сльози.

— То не сльози. То роса із піль на мої очі спала. На витирай її. Нехай вона від вітру висихає.

І знову я не знаю, що від радости з собою вдіяти. Мені на думку спало перебрести жито, а потім я у бур'яни ускочив, із бур'янів—гайнув на вигін... Я від утіхи сп'янів. Я біжу, ні, ні, я хилитаюся і всюди озираюся. Що крок ступлю — мене щось притримує і далі не пускає... Он камінь той. Я на ньому, як був хлоп'ям, у ранньоосінню соняшну пору любив сидіти без штанців і грітися...

Он хрест біля дороги, там я колись колючку в ногу загнав таку, що від плачу-крику поскликував до себе всіх сусідів. О, і криниця тут — таж біля неї колись закохані зоряні нічки коротали. А он там баштан був... Скільки кавунів ми, тоді хлопчаки моторні, з нього викрали. А раз я кавуна звідти поцупив, несу його, а він великий — на ногу мені — гах! — і я із пухлою ногою додому прителіпався. А батько не пожалував мене, а навпаки — присікався та ще й за крадіж гарячих мені всипав. О, скільки спогадів... Ой, мені дихать тяжко...

О, туго, виходь тепер із мене, бери мене за руку й веди до кожної билини, під кожний кущик, у кожний закуток, щоб я до всіх після розлуки, як брат їхній найменший, поздоровкався.

Я поспішаю... Я за груди хватаюся.. Чи я ще я? Чи я ще цілий?! О, то моє серце розкришилося, і одна його частинка залишилася у житі, отам побіля жаби, одна у бур'янах, а ще одна розпорошилась на баштанах... І крихта мого серця присіла там, на камінь той обчовганий і теплий... В мене

тільки півсерця і зосталося. І я його до матері несу.

Ось і моє колись кубелечко затишнеє. Хатина... Похилена вже й пожолоблена. О, хато рідна, дай же я з тобою хоч почоломкаюсь...

Рипнули двері. На порозі ненька.

— Ма, ма, ви ще, дорогенькі, дибаєте. Бачите, сестра Тетяна привела мене із чужини до хати. Ой, ма, які ж ви сухі, худі, які ж згорьовані й нещасні. Кепсько вам?

— Кепсько, сину. Від життя гіркого вихиріла я, — зажебоніла мати. — Але я щаслива, бо тебе бачу. А я ж тебе, Колько, мислями щодня у хату зазивала. І ти, синку, хати не відцурався. Навідався таки до неї.

— Не тільки навідався — відтепер я тут навіки залишуся. Ма, прикладіть свою руку до мого чола і... прийміть мене у хату...

— Приймаю тебе, сину, приймаю.

— І, мамо, дозвольте... дайте до вас я помолюся.

— Я не ікона.

— То тоді дозвольте... я хоч вицілую ваші колись пестливі до мене руки.

— Мої руки шорсткі, поранені, забруднені землею.

— О, мамо, не забруднені, вони позолочені землею.

І я схиляюся до материних рук, а роса з мого лиця на долівку сходить, сходить... І я в знемозі присідаю.

Сестра мені вечерю лагодить: цілушку яшного хліба і дрібку соли. І в глечику кришталезочистої джерельної води попити. І яка ж мені ця вечеря смаковита!

— Спасибі вам за харч. Мамо, я втомився, я приляжу.

— Лягай.

— Тетяно, я скину городську сорочку, костюм, краватку, годинник, а ти усе відразу зебери й закинь он там у кутик. Надягну я сорочку полотняну і штани, ще й дідовим висотаним шнурком підпережуся. І ляжу я тут найзручніше, на оцій соломі.

— А під голови подушок у нас нема.

— Візьму під голови рядно. І розпаліть, мамо, в печі, щоб дим по хаті вився. Я хочу димом хатнім впитися.

— Коли ти хочеш — розтоплю.

— І хай, мамо, цвіркун під припічком не полінується. Нехай не поскупиться — хай цвірчить-цвірчить. Нехай своїм милим цвірчанням натуркає мені всі вуха. Скажіть йому — хай зволить цілу нічку процвірчати. Скажіть.

— Попробую йому сказати. І все.

— Ні, мамо. І підіть, як ласка ваша, візьміть із нашого яру у обидві жмені повно тищі, і принесіть до мене і нею мене обкропіть- обсипте. І нехай мене вранці не годинник, а півень збудить. Попросіть його сердечно — нехай збудить. Мамо, тепер я тут, між спокоєм, між вами... І тепер ми не порізнимося вже ніколи...

***

— Вставай, вставай! Тебе ні телевізія, ні авта, ні телефони не можуть пробудити. Ну й хропака ж ти бо даєш! Та на тебе хібащо як он той хмародер звалиться — тоді ти зможеш прокинутись. Вставай!

О, ні, ні. О, цитьте, ша! О, не будіть мене. Я хочу у цьому щасті навіки залишитись.

Т. МАТВІЄНКО

МОРЕ

(Вінок сонетів)

XIII

Почуєш вмить і музику бджолину,
Й гудіння мух постійне і дзвінке,
Й зідхання круч полинне і гірке,
Й розмову хвиль гнучку, золотоплинну,

Коли на грань землі зеленоклинну
Ти прийдеш знов, щоб віяння легке,
Чи вітерців відсвіження п'янке,
Вдихать грудьми, мов радість щохвилинну,

Крізь шелест віт хмільний, медовотьмяний,
Твоїх турбот безсонний перелив
Вітаєш день безжурний і духмяний

Й блакитних вод усміхнений прилив.
Вночі гроза над морем промайнула
Й цвітінь гілок полегшено зідхнула.

XIV

І ніжний клич ясного ремесла,
Мов журавлі крикливі, затихає,
Й глибінь морська все менше видихає
Живих перлин блискучого срібла.

Вона мені, здається, віддала
Всю силу слів, бо весело зідхає;
Й прибою шум мигтить і потухає —
Незмінний рух імлистого крила.

Про що хотів найкраще розказати,
Що зберігав, леліяв, шліфував, —
В рядки прості вдалося пов'язати,

Щоб біль німий мене не турбував.
Читачу мій! Вони і так не гірші
Від снів твоїх оці духмяні вірші.

XV

Де в співі скель, в перехлюпах води
Ти зажуривсь над долею людською,
Струмиться час повільною рікою
І майбуття — блакитні неводи.

Нехай цвітуть замріяні сади
Й таять глибінь весняного спокою
І далечінь заобрійна рукою
Проводить дні за сині поводи.

Морський прибій і відблиски імлисті
Кладуть печать на віти золотисті
Сріблясту сіть вологи і тепла...

Тож відпочинь, задумайся хвилину —
Почуєш вмить і музику бджолину
І ніжний клич ясного ремесла.

КІНЕЦЬ

Олексій КОНОВАЛ

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В УКРАЇНІ ТА НА ЕМІҐРАЦІЇ – ЇЇ ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ

(Доповідь, виголошена на зустрічі ОДУМ-у США і Канади в оселі "Київ" біля Торонта 1 вересня 1963 року)

"Все йде, все минає — і краю немає,
Куди ж воно ділось? Відкіля взялось?
І дурень, і мудрий нічого не знає.
Живе... умирає" —

Так почав свою поему "Гайдамаки" наш безсмертний Кобзар Тарас Шевченко.

Минуло вже двадцять років з того часу, як і ми "тимчасово" залишили з своїми батьками свої рідні стріхи — батьківщину Україну. З того часу відбулося багато різних подій та змін у світі. Змінились і ми. Відбулися певні зміни і в Україні. Колись роз'єднані українські землі і поділені між багатьма окупаційними державами, тепер об'єднані в одну поневолену Україну під зверхністю одного, нашого відвічного ворога Москви.

В Україні виросло нове підсовєтсько-українське покоління. Воно б, ніби мусіло захоплюватися тією системою, яка обіцяє створити рай на землі. Але події, які відбулися в Совєтському Союзі після смерти Сталіна — розкриття офіційно Хрущовим злочинів уряду з Кремля, не могли не мати на молодь України великого впливу. Ставлення "братнього російського народу" до "меншого українського брата" вже їм усім остогидло. Бож на кожнім кроці, пишучи про досягнення чи здобутки в Україні, кожен мусить обов'язково згадати, що це сталося завдяки російській допомозі. А та допомога добре відома хоч би й з доповіді Хрущова, який на 20 з'їзді КПСС у 1956 році сказав таке: "Якщо українці уникнули долі народів, що їхні республіки Сталін після війни ліквідував, то тільки завдяки тому, що українців було так багато, що Сталін просто не міг їх усіх видалити з України". Той же Хрущов знову 8 березня 1963 року на зустрічі керівників партії і уряду з діячами літератури й мистецтва в своїй повчальній промові подав, які бажання мала Москва (вона й далі їх має, хоч про те він не казав) із Сталіним у керівництві щодо України. Хрущов сказав:

"Відомо також, що Сталін мав намір винищити значну частину творчої інтеліґенції Радянської України. Очевидно, за намовленням Берії і Кагановича, він запідозрював, що серед творчої інтеліґенції в післявоєнній Радянській Україні дозрівають якісь націоналістичні тенденції, настрої, і він почав підштовхувати події в тому напрямі, щоб розправитися з найвизначнішими письменниками і діячами мистецтва України."

Те, чого не міг чи не встиг перевести в життя Сталін після війни, щоб приборкати творчу інтеліґенцію України, тепер уже розпочав і здійснює Хрущов. Усе, як звичайно там робиться "на бажання народу", в ім'я боротьби за нове суспільство, за комунізм, пролетарський інтернаціоналізм, дружбу народів, зближення соціялістичних націй, а насправді за всім тим криється старе чорносотенне московське "зливання рік" у московське море.

Після другої світової війни брами російської тюрми народів посунулись на захід. Молодь України в червоній армії побачила на власні очі "ту загнилу Европу", яка навіть зруйнована війною стояла набагато вище в усіх галузях культури, індустрії та цивілізації.

В Україні виростають, як гриби після дощу, молоді, сміливі, відважні талановиті письменники та поети. Вони щораз голосніше забирають слово в культурному житті України. Для них совістю й законом не є вчення Маркса, Енґельса, Леніна й Сталіна, яке вони болюче відчувають щодня на власній шкірі, а звертають свої очі до пророка й мученика українського народу Тараса Шевченка, який все своє життя домагався справедливости, гуманности та хотів бачити свою нещасну Україну вільною.

"Кобзарю! Знову до Тебе я приходжу, бо Ти для мене — совість і закон", — пише Ліна Костенко. Та хіба лише для Ліни Костенко Шевченко є совістю й законом?! Іван Драч написав один з найсильніших і найкращих творів про Шевченка, а саме — симфонію "Смерть Шевченка". Ця симфонія — це гимн Великому Кобзареві, гимн вишневій Україні та величі й безсмертю українського народу.

Молоді поети й письменники в поневоленій Україні, в переважній більшості, не пішли второваним шляхом своїх попередників, які, заплющивши очі на довколишні події, до безтями вихваляли "мудре керівництво партії, великий братній народ" — росіян. А по смерті Сталіна ввесь той їхній "труд" викинуто на смітник, як непотрібну творчість у період культу особи. І тому не диво, що старша ґенерація поетів і письменників з такою люттю накидається на своїх молодих колеґ пера, що за короткий час створили багато більше вартісних творів, як вони за ціле своє життя. Самозрозуміло, що самолюбство, заздрість, підлабузництво до нового керівництва партії є їхнім дороговказом. На той шлях вони й спихають молодь. Для них не існувало й не існує українського народу. Українська нація в 1932-33 роках гинула від штуного голоду, що його організувала Москва, а вони в той час до безтями вихваляли Москву. І це молоді творці України прекрасно знають. Старша ґенерація інтеліґенції після "мудрих" настанов Хрущова вимагає від молодих літераторів каяття, відречення та осуду своїх творів.

Відлига в Україні показала, що там ростуть молоді, вдумливі, нові сили, які в своїм серці не знають підлабузництва, і як прийде нагода, то всі

вони — письменники, поети, науковці, піонери й комсомольці (бо щоб десь вибитись, треба до них належати) будуть по стороні правди і справедливости. Вони завзятіше, як навіть ми, оборонятимуть ідеї Шевченка, Петлюри та незалежности України. А до того йде. Антинародня влада, цілком збюрократизувалась і втрачає чимраз швидше ґрунт під ногами. Самі комуністи вже не вірять у те, що вони дадуть людству рай на землі. Комсомольська молодь в Україні втікає від партійних доручень.

Переглядаючи українські газети та журнали поневоленої України, ми знаходимо на їхніх сторінках серйозні вимоги до уряду. Молодь домагається більших накладів книжок українською мовою, більше українських платівок, видавання нових словників, перевидання творів клясиків української літератури, збереження як заповідників багатьох осель та місць видатних діячів і письменників України. Та й чому б їм і не домагатись?! Таж Радянська Україна, за твердженням комуністів із Москви, самостійна республіка, яка як захоче може навіть вийти зі складу СССР. І їм треба домагатися тих прав, що дає конституція. А ми з еміґрації мусимо робити тиск на Москву, щоб політичні, культурні і господарські вимоги в Україні Москва задоволяла.

Еміґраційна молодь виростає в країнах із демократичним устроєм. Демократія толерує думки меншости. Вона не відбирає в опозиції її голосу, нікому не закриває рота, як це робиться в Совєтському Союзі. В демократії існує свобода критики і право народу обирати, а в потребі й змінювати свій уряд. В таких державах громадяни мають вільну руку в боротьбі з усяким злом, вони можуть домагатися від уряду змін та удосконалень певних законів.

У Радянській Україні немає тієї свободи, що маємо ми. Там зневажливо ставляться до української мови, нашу історію фальшують та спрощують, російську культуру та мову підносять на п'єдесталь пошани. Тут, на еміґрації, ми маємо всі можливості вивчати українську мову, українську історію та літературу та пропаґувати культуру нашого народу. Уряди демократичних країн навіть заохочують і сприяють нам у цьому. Що ж діється тут? Тут, на еміґрації, де ми маємо всі можливості розвитку української мови та культури, на жаль, не краще як і в Україні. На еміґрації в українському житті панує і далі хаос.

А щоб еміґрація була форумом вільної української думки, не зважаючи на те, що наші самостійницькі ряди будуть чимраз рідшати, залежить від нашої молоді. Чи вона справиться з цими обов'язками, покаже майбутність.

Українська еміґрація політично роз'єднана. Ми й досі не маємо спільного об'єднаного сильного українського фронту. Ми готові співпрацювати і співпрацюємо з китайцями, кубинцями, поляками, і росіянами, але й до цього часу не здібні домовитися між собою й спрямувати всі свої сили в одне українське річище. Наша еміґрація й досі не сказала, чого вона хоче.

Ми святкуємо двоє свят Державности і Соборности. Одні українські партії підтримують екзильний уряд України на вигнанні — УНРаду, інші його іґнорують і навіть поборюють. Еміґрація ще й досі не сказала, чи вона й далі підтримує старі позиції Визвольних Змагань: автономію Галичини з окремим урядом, армією, релігією. Бо дійсність показує, що найсильніші партії Західньої України не мають великого наміру співпрацювати з партіями східніх областей України. Українська греко-католицька церква чимраз далі відходить від українства й стає більше католицькою як українською. Українська православна церква покололась на кілька різних відгалужень, які одна одну не визнають (особливо в США) і заплутались у лябіринті церковно-особистих непорозумінь. Твердження, що "ми молитовно з'єднані" — це ще ніяка єдність. В українській еміґраційній пресі більший хаос як в Україні. Там українську мову примушують наближувати до російської, а тут ми, без ніякого примусу, її не шануємо. Більшість газет і журналів на еміґрації не дотримуються жодних правописів. Для них не існує ніяких правил, ніякої української літературної мови. Існує також поділ між нашими науковими установами. Куди не повернімося — скрізь поділ. Ніхто не визнає ніяких авторитетів. І тоді дивуємося, чого молодь не має пошани до всього рідного. Дивуємося, чому нас не визнають на Заході. Таж ми насправді самі себе не визнаємо, самі себе не шануємо, а домагаємося тієї пошани до себе від чужинців.

На еміґрації всі непорозуміння у великій українській родині ми часто приписуємо різним окупаційним владам — польській, російській, румунській і мадярській. В Україні тепер росте нове покоління, яке вже не знає того поділу. Лінія Збруча вже давно втратила будь-яке значення. Нове Українське еміґрантське покоління, яке росте, також не схвалює в українському житті сварок, незгод, отаманщини, загумінковости, меншевартости та чолобиття перед чужинцями.

Чимала частина молоді вже взагалі відійшла від нас. Української мови, історії та літератури не знають, українською культурою не цікавляться, як не цікавляться і українськими справами. Вони є більші канадці чи американці, як народжені тут мешканці даної країни.

Таке сумне явище ми, звичайно, приписуємо батькам. Але пояснити це тільки малою свідомістю наших батьків було б зовсім невірно.

Щирі українські патріоти, при першому зіткненні з чужим оточенням, втратили ґрунт під ногами й виявили повну нездібність виховати власних дітей у національному дусі.

Асиміляція відбувається такими темпами, що навіть у молоді є сумнів, чи з більшости української молоді пізніше буде якась користь українській справі і взагалі українському народові.

Багатство Америки й Канади, чар доляра, тяжка довга праця батьків, національний комплекс меншевартости та чуже оточення роблять своє діло. Багато з нас, які 10-15 років тому мріяли про повернення в Україну, вже цілком спустили свої вітрила й глибоко запустили своє коріння в американський і канадський ґрунт. Тому не буде дивно, коли б прийшов час, що ми могли б по-

вернутися в Україну, 95% із нас уже не повернеться. І, можливо, в тому і лежить уся причина байдужости батьків щодо виховання своїх дітей в українському дусі.

Більша половина української молоді на еміґрації не належить до жодної української молодечої організації й не відвідує шкіл українознавства. Менша половина, яка виховується в українському дусі, має перед собою великі завдання. Бо на ту молодь, що тепер не хоче брати ніякої участи в українському житті, в майбутньому нема чого розраховувати. Вона вже втрачена, хібащо за малими вийнятками, для української справи. Від них немає чого сподіватися підтримки для наших ідей, бо вони їх не знають і не хочуть знати.

Знаємо, що на початку другої світової війни народ України чекав українського уряду з еміґрації. І напевно й тепер їхні очі звернені на нас, на еміґрацію. Вони вірять, що ми вживаємо всіх заходів, робимо все можливе для того, щоб визволитися з-під московського ярма. А щоб те визволення прийшло якнайшвидше, еміґрація мусить спільно спрямувати всі свої сили, знання і енерґію в тому напрямі.

Молодь, яка засвоїла демократичні засади, мусить помалу, але впевнено вливатися в українські установи, партії, наукові установи, в редакції українських газет і журналів, в релігійне життя й витискати звідти всі непорозуміння. Вона мусить наполягати на тому, щоб наші політичні партії пішли на компроміси, бо того вимагає здоровий глузд, визнали єдиний екзильний уряд, бо то ж він дав нам, українській нації, День Незалежности та Соборности, прийняли єдиний український правопис і покінчили з махновщиною в пресі. Крім того, мусить домагатися, щоб ми нарешті вийшли з лябіринту церковних непорозумінь і спрямували всю свою енерґію на те, щоб довести світові, що українська нація є однією із слов'янських націй з тисячорічною історією і культурою, що українська мова, історія та література є надбанням українського народу, а не російського, як це часто зустрічаємо в американській пресі. Доказати, що ми маємо таке ж право, як і африканські народи, на свою самостійність і не хочемо бути вічно погноєм для російського народу, його культури та історії.

А щоб було кому виводити українську справу, за межами України, на чисті води, ще сьогодні треба батькам більше задуматися над вихованням своїх дітей. Треба задуматися над долею нашого народу, бо наш святий обов'язок — допомогти йому вирватись із московських лабет.

Підтримуймо ж молодечі українські організації, даваймо до них своїх дітей, підтримуймо й шануймо своїх провідників і взагалі авторитетних людей і домагаймося й від них того самого. Бож відомо, що як витягнути з плота кілки, то пліт падає. Те саме без свідомого громадянства, провідників, отих кілків, пліт української еміґрації упаде і заросте бур'яном. А жаль було б, щоб численна українська еміґрація з роками відійшла в безславне невідоме.

—o—

ЗУСТРІЧ ОДУМ-у США І КАНАДИ

Товариські зустрічі дають молоді дуже багато. Вони залишають приємні спогади на все життя і заохочують її до дальшої праці, удосконалення та розвитку. В суботу, 31 серпня ц. р., зустріч ОДУМ-у США і Канади розпочалася на оселі "Київ" коло Торонто в Канаді спортовими змаганнями. У вечорі в авдиторії оселі влаштовано вечір, присвячений пам'яті почесного члена ОДУМ-у, автора гимну та маршів ОДУМ-у, віцепрезидента екзильного українського уряду УНР, лідера УРДП Івана Павловича Багряного, який відійшов від нас 25 серпня на 56 році життя в сенаторії в Німеччині.

Євген Федоренко, голова ЦК ОДУМ-у, відкрив вечір коротким вступним словом про цього великого сина українського народу, який, не жаліючи свого, і так надщербленого здоров'я, працював як письменник, поет, публіцист, маляр та політичний діяч. Його не лякали жодні погрози чи суди комуністів і наших еміґрантських засліплених "патріотів", які в кожному активному українцеві, що інакше від них думає, вбачають ворога і зрадника. Присутні вшанували пам'ять Івана Багряного вставанням і двохвилинною мовчанкою. Квінтет роя "Лісові Дзвіночки" з Торонта виконав пісню "Та немає гірш нікому, як тій сиротині", після чого Микола Французенко виголосив доповідь, присвячену життю і творчості Івана Багряного. Дмитро Романик продеклямував вірш Івана Багряного "Собачий бенкет". Валя Родак продеклямувала часто атаковувану ще там, в Україні, й тут, на еміґрації, супротивниками Багряного сатиричну поему "Канів", в якій автор влучно висміює поневолювачів України.

Відомий український письменник гуморист і актор, Микола Понеділок, прочитав літературний нарис, присвячений Іванові Багряному — "О, не будіть мене..." І на закінчення вечора рій "Лісові Дзвіночки" під керівництвом Валі Родак проспівав "Марш ОДУМ-у" на слова Івана Багряного, муз. Миколи Фоменка.

У неділю 1 вересня зранку оселя "Київ" ще більше ожила. Почали з'їздитися авта на оселю

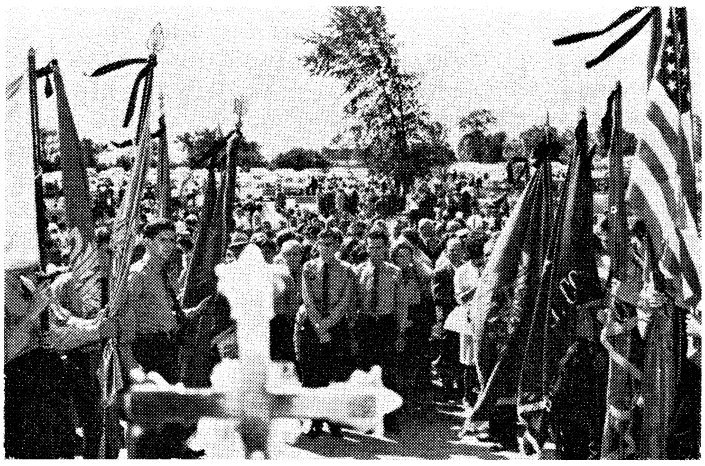

Учасники Зустрічі не могли вміститися в авдиторії, тому довелося відправляти панахиду за спокій душі Небіжчика — Івана Багряного — просто неба.
(Фото П. Шкурки)

з дальших і ближчих міст Канади і США. Одумівці з деяких філій, як от із Чікаґо, яких приїхало близько 60 осіб та стільки ж із Філядельфії — почували в оселі, а решта в Торонті. Одумівці з Чікаґо приготовили авдиторію для Служби Божої та перші зустрічали на брамі оселі одумівців і гостей.

Тут і там ми бачимо з пов'язками і без них керівників зустрічі: Валю і Петра Родака, Леоніда Ліщину, Михайла Лебединського, Василя Коновала, Олександра Харченка, Ігоря Дрозда та ін. Під час Служби Божої, яку відправляло духовенство з Торонта разом із архиєрейським катедральним хором, ввійшли одумівці з українським, американським, канадським та одумівськими прапорами. Після Служби Божої, вже надворі, бо авдиторія, де відправлялась служба, не могла помістити всіх, що бажали бути на панахиді, відправлено панахиду за спокій душі Небіжчика Івана Багряного.

Довгою лавою простяглася дефіляда одумівців, простуючи до трибуни. (Фото П. Шкурки)

Після обіду розпочалась офіційна частина зустрічі дефілядою одумівок і одумівців Канади і США. Дефіляду приймали члени ЦК ОДУМ-у з плятформи, прикрашеної українським, американським, канадським та одумівськими прапорами, а Микола Дзябенко оголошував через мікрофон наближення колон одумівців.

Голова ЦК ОДУМ-у, Євген Федоренко, в своїм вступнім слові привітав на зустрічі гостей, деякі з них добре відомі громадські діячі, як приміром ген. Михайло Садовський, ред. Петро Волиняк, поет Павло Степ, поет Борис Олександрів та багато інших. Він запропонував кількатисячній публіці одумівців і гостей (на зустрічі було близько чотирьох тисяч) вшанувати пам'ять Івана Багряного двохвилинною мовчанкою. Євген Федоренко довше спинився на тернистому життєвому шляху почесного члена ОДУМ-у Івана Багряного, назвівши при цьому слова Бориса Подоляка про Багряного-літератора: "Прийшов юнаком у літературу як до себе додому. Любив до безтями сонце, юність, пригоди мисливців, подільські товтри, слобожанські вітри і, овіяного романтикою героїзму взагалі трудівника на землі. З перших днів почував себе вільно й непримушено в поезії — сковано і важко в суспільстві. Це тому, що любив свободу слова і свободу людини. Що вимріяв свою націю вільною, а побачив її підзасальною. Що ненавидів усякий багіг, а багіг став богом його часу. Тому, що був революціонером і не міг і не може дарувати узурпації здобутків революції. Тому, що був людиною, а навколо так багато фарисеїв. Горів вогнем великого відродження народу нашого, а "хижі напівінтеліґенти і ґешефтмахери" гальмували цей величний хід нації, "до сонця! Д' горі!". Таким Багряний Іван залишався все своє життя.

Конферансьє мистецької програми Зустрічі — письменник Микола Понеділок — із властивим йому гумором заповідає цікаві точки мистецьких виступів (Фото П. Шкурки)

Доповідь на тему "Українська молодь в Україні та на еміґрації — її проблеми і завдання" виголосив Олексій Коновал (дивись у цьому числі журналу).

Мистецькою частиною-концертом керував незамінний гуморист-актор і вдумливий письменник Микола Понеділок із Нью-Йорку. Насамперед він звернувся до присутніх такими словами: "Дорогі Присутні! Сьогодні юні люди, об'єднані в організації Української Демократичної Молоді, прибули сюди на оселю з таким рідним і до болю жаданим іменням — на оселю "Київ", щоб тут однодумно, єдиною душею, зустрітися і думками нашій землі, нашому чорноземові, доземно вклонитися. Сюди прибуло юнацтво з хмародерного Нью-Йорку, з Філядельфії, з Чікаґо, прибули з Торонта і околиць, прибули з інших менших міст США і Канади, прибули для того, щоб — "Доброго здоров'я, земле рідна!" — одне одному сказати. "Земле рідна, прийми привіт наш юний!" — щоб отаке ось гасло аж туди, через моря та океани, передати. Ця молодь бере свої юні серця в обидві долоні і підносить, яко дарунок, своїй матері землі на знак великої і незгасимої любови."

Першою точкою мистецької програми був перший виступ більшої частини струнної оркестри (30 осіб) філії ОДУМ-у в Чікаґо. Струнна оркестра Чікаґської філії організована на початку

ВІДОЗВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ В США Й КАНАДІ ДО МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Дорогі Брати й Сестри! Друзі й Подруги!

Рівно 30 років тому російський комуністичний уряд штучним голодом знищив понад шість мільйонів українців. Це масове вбивство, яке ваші батьки ще добре пам'ятають, було одним із варварських способів московських комуністів, скерованих на підкорення українського села, де в основному зберігалися наші традиції, наша мова, наше національне сумління й джерело біологічної живучости нашої нації.

Разом зі штучним голодом українському селянству була силоміць накинена рабська система "колгоспів" — система, при допомозі якої московські імперіялісти можуть забирати від українського селянина останню крихту хліба. Цією ж остогидлою системою ще й тепер росіяни позбавляють нашу націю всіх багатств, якими наша земля так щедро обдарована.

Українська демократична молодь США і Канади з глибоким жалем згадує ті незчисленні жертви Кремля й вірить, що молодь України також пам'ятатиме їх.

Проте ми свідомі того, що лише вшановувати мільйони знищених українців не досить. Далеко важливіше є те, як подібним злочинам запобігти в майбутньому. Спостерігаючи розвиток подій в Україні протягом останніх двох десятиріч, можна ствердити, що імперіялістична політика Москви набагато не змінилась.

Зібравшись на свій річний З'їзд, українська демократична молодь США і Канади стверджує:

1. Насильна русифікація української молоді в середніх школах, університетах, вищих технічних учбович закладах і навіть у відділах Української Академії Наук не припиняється. Цю русифікацію переводиться головно при допомозі совєтського радіо, телебачення, громадських зібрань, спеціяльно вишколених пропаґандистів та урядових службовців, надісланих із Москви керувати українськими областями, районами та індустріяльними осередками. Черговий сиґнал для ще більш посиленої русифікації був даний в Москві минулої осени в формулі — "ближчі зв'язки між братніми російською та українською націями..."

2. Водночас із посиленою русифікацією й далі відбувається великий наплив росіян в українські міста та індустріяльні центри. Тисячі московських "адміністраторів", пропаґандистів, комуністів, "організаторів", "командировщиків" та інших колоніяльних уповноважених прибувають в Україну. Цей елемент виконує російську колоніяльну політику в Україні і скеровує свою політичну силу та упривілейоване економічне становище для дальшої русифікації нашої нації.

3. В той час як міста України заповнюються російським елементом, українську молодь з міст і сіл вивозять насильно в пустинні райони Сибіру та Казахстану і заохочують або й примушують оселитися там назавжди. В додаток до цього, українській молоді відмовляється право повного і безперебійного навчання дворічною перервою, під час якої вона мусить працювати для держави і лише опісля може далі вчитися, якщо державні чинники дадуть на це дозвіл.

4. Дальшим виявом кримінальної політики Кремля є постійна ненависть і підривна діяльність супроти української еміґрації у вільних країнах. Декілька провідників української еміґрації в останніх кількох роках були брутально замор-

---

1963 року і до неї належать члени ЮнОДУМ-у та ОДУМ-у. За виїмком 2-3 осіб в оркестрі всі новаки, що вперше взяли музичні інструменти в руки 6 місяців тому. Керівник оркестри і диригент — Анатолій Степовий. Оркестра виконала "Марш молоді" на слова Івана Багряного, муз. Миколи Фоменка, "Гей не дивуйтеся, добрії люди" та "Гей, ну хлопці до зброї".

Квінтет роя "Лісові Дзвіночки" з Торонта проспівав дві пісні — "Тихо над річкою" та "Веснянка" на слова Б. Грінченка, а цілий рій "Лісові Дзвіночки" виконав "Журавлі" П. Майбороди в супроводі фортепіяна (акомпаньювала Анна Бизько). Члени філії ОДУМ-у з Філядельфії виконали танці — "Дівчата в полі", "На досвітках" та "Гопак". Ніна Новохатько з Сиракюзької філії продеклямувала уривок з поеми Юрія Клена "Прокляті роки" (до 30-тиріччя голоду в Україні). Співучий ансамбль хлопців та дівчат з Філядельфії виконав дві пісні — "Стелися барвінку" та "Ярема". Олександер Радько, Володимир Фалько та Павло Черепаха з Бріджпорту виконали танець "Запорожець". Грав їм на акордіоні Олексій Пошиваник із Чікаґо. Конферансьє, актор Микола Понеділок, між окремими точками дуже дотепно розповідав "Про пам'ятник Шевченкові", "Про нашу молодь" та інше.

Після мистецької частини на спортовій площі продовжувались спортові змагання, а на плятформі розигри льотерії на потреби ЮнОДУМ-у Канади. Відовідальним за льотерію був Петро Родак.

Увечорі відбулася велика одумівська ватра з участю Миколи Понеділка, який на прохання одумівців, розповів "Про своє одруження" та "Про те, як він став актором". Крім того, одумівці спільно під акомпаньямент Олексія Пошиваника на акордіоні та Івана Турчмановича на гітарі проспівали багато українських народніх та нових теперішніх пісень.

З новою енерґією та завзяттям роз'їздилися одумівці до своїх філій, щоб ще з більшою самовідданістю взятися до дальшої праці для добра української нації.

ОКО

довані надісланими з Москви вбивцями. Крім цього, совєтський уряд витрачає великі суми грошей для розповсюдження різних наклепів проти так званих "українських буржуазних націоналістів".

Брати й Сестри! Перша половина 20-го століття позначилась виявом динамічних зривів національних сил в цілому світі. На наших очах залежні і напівзалежні нації Азії та Африки дістали і дістають повну національну свободу і незалежність. На мапі Африки ми бачимо цілий ряд нових незалежних держав, які непохитно боронять свою вільність і національну гідність.

Це саме можна сказати і про азійські нації. Гнобительські — турецька й австрійська імперії на европейському континенті — зникли назавжди, як назавжди зник і "тисячолітній" райх Гітлера. Єдина імперія цього типу, яка ще існує і розвивається завдяки нечуваним жорстокостям і підлоті, — це московська імперія, що під назвою СССР продовжує довголітнє гнобительство поневолених українців, білорусів, кавказьців, туркменів, казахів, балтійців і багатьох інших народів.

Молоде України! Наша і ваша гідність вимагає зробити належні висновки з усіх цих фактів. Присвятімо ж усе наше уміння, розум і зусилля для прискорення остаточного занепаду московської імперії, нашого визискувача, що тримає нас у неволі понад 300 років. Ставмо спротив хитрому запаморочуванню нашого розуму, відкидаймо всі комуністичні умовляння і докази, бо всі ці переконування мають одну лише мету, а саме: тримати вас у послусі до російських господарів; тримати вашу землю та її природні багатства для вигоди російських імперіялістів; тримати вас за колючим дротом без контакту з вільними народами світу; трактувати вас за другорядних громадян, які можуть бути вивезені за Урал, до Сибіру чи деінде, якщо партія цього забажає; тримати вас однобоко освіченими, напівголодними, пригнобленими страхом і залякуваннями; відмовляти вам волю і ліпше життя, яке мають інші народи; примушувати вас відкидати вашу власну ідентиність, вашу національність, вашу культуру, мову і славні історичні традиції — боротися за козацькі вольності; тримати вас в постійному страху, щоб ви боялися навіть подумати за власне добро і власні справи; тримати вас роз'єднаними і розсвареними як націю, проповідуючи клясову ненависть, ненависть самих до себе, ненависть до вільного світу і ненависть до тих, сумлінних українців, які полягли в боротьбі за вільну і незалежну Україну.

ЦК ОДУМ-у

С. ГОЛУБЕНКО

ГЕНІЯЛЬНИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ ДРАМАТУРГ

(У 340-ві роковини народження Мольєра)

(Продовження з попереднього числа)

В особі Аріста в "Школі чоловіків" уперше в Мольєровій творчості виступає провідник гуманних, поступових ідей, гарячий борець проти людського зла, виразник думки всіх чесних людей і насамперед самого автора. З моментом своєї появи на сцені він стає улюбленцем публіки. Такий тип з'являється і в дальших творах Мольєра, набуваючи особливої сили і виразности в особі Клеанта в "Тартюфі".

Проблема кохання, наголошення прав жінки, протиставлення старому недовір'ю до жінок нового ідеалу родини, побудованого на взаємній пошані її членів становлять тему обох комедій і розкриті широко та всебічно і в новому для того часу освітленні.

Ці теми були навіяні подіями особистого життя автора, що саме в цей час, маючи 40 років, без тями закохався в 19-літню дівчину Арманду Бежар. 20 лютого 1662 року по виставі "Школи жінок" між ними відбувся церковний шлюб. У документах було зазначено, що Арманда є сестрою покійної дружини Мольєра Мадлени Бежар, але ходили чутки, що насправді вона була її донькою. Справа набула широкого розголосу і це дало матеріял до рук ворогів Мольєра, які в різних комедіях, пасквілях і доносах королю використали це проти нього.

Дуже швидко виявилась розбіжність у вдачах Мольєра і його молодої дружини. Його охопило розчарування. На самоті він скаржився Шепеллеві на розлад і протилежність почуттів у нього і його жінки. Ці події наклали відбиток на дальше життя і творчість драматурга. У своїх комедіях він торкається суперечностей і таємниць почуття, його твори проймаються то меланхолією, то сарказмом, то обуренням, віддзеркалюючи його власні переживання і набуваючи автобіографічного характеру.

На критику і закиди щодо його шлюбу із занадто невідповідною йому своїм віком дівчиною, Мольєр відповідав творами "Критика на школу жінок" і "Версальський експромпт", написаними в 1663 році, в яких, виводячи дискусію дійових осіб на тему, якою має бути комедія, навів ворожі йому погляди та неприхильні розмови, висміяв та заперечив закидувані йому обвинувачення, а устами прихильних йому персонажів — висловив свої теоретичні переконання. Він рішуче обороняв право літератури вірно і всебічно відображати життя та гостро виступав проти обмежувальних приписів поетики. Мольєр твердив, що завдання комедії — углиблюватись як слід у смішний бік людської природи та весело зображувати на сцені недоліки суспільства, не спиняючись перед законами Арістотеля. Устами Доранта він наголосив, що комедія у своїй буденній тематиці є жанром, вільні-

шим від трагедії з її тематикою та орієнтацією на двірські великосвітські умовності. Ця заява Мольєра визначила його незалежність від псевдоклясичної школи, до якої його звичайно зараховують, і розкрила його, як речника поглядів нового часу.

Дальша творчість Мольєра ще виразніше виявила поступ його мистецької сили і незалежности. Великого успіху в досягненні органічної єдности всіх складових частин комедії-балету досягає він у "Шлюбі з примусу", одній з веселих речей, пишучи які, він відпочивав від серйозної праці.

Зі зростанням слави Мольєра зміцнились його зв'язки з королівським двором, де він щораз частіше виступав зі своїми п'єсами, створеними для двірських свят і подібними до блискучих видовищ. Мольєр створює особливий жанр "Комедії-балету", поєднуючи комедію, що давала сюжетне умотивування окремим балетним виступам і чергувалась із ними, і балет — улюблений жанр двірських забав, де як виконавці брали участь сам король і його оточення.

Для версальських свят — розваги чарівного острова невтомний драматург пише дві п'єси: "Принцеса Елідська", в легкому тоні, з мімічними сценами та балетними виступами, і "Тартюф" — з гострою критикою всіляких громадських хиб.

Використавши багато літературних джерел для створення головного героя, в образі якого викривав усю мерзенність людини з хижими пристрастями, захованими під плащиком удаваних чеснот, беручи окремі риси персонажів Аретіна, Скаррона, еспанця Барбадільо, романіста Сореля з його роману "Роліяндр", вдаючись до італійської імпровізованої комедії та власноручно зібраних французьких побутових матеріялів, навіть до деяких фактів, що їх розповів йому сам король, не підозріваючи, для чого вони послужать, Мольєр під враженням нападів на його "Школу жінок" з непередаваною силою виступив проти зла, яке чимраз більше в'їдалось у суспільний організм і ховало під обличчям чеснот неприховане хижацтво і розбещеність.

В образі героя п'єси автор викрив замаскованого хижака, розкрив всю підлоту людини, найгірші вчинки якої ховаються під маскою чеснот і добродійства. Лицемір, розпусник, зрадник, донощик, наклепник, що має таємні зв'язки з судом, поліцією та двірськими колами — таким виступає Тартюф в усій своїй моторошній, неприхованій дійсності.

Уперше поставлені 12 травня 1664 року у Версалі під час свят розваги чарівного острова лише три акти п'єси під наголовком "Тартюф або лицемір" із закінченням чимсь на зразок розв'язки, тобто викриття героя — з Мольєром у головній ролі — зробили величезне враження. Глядачі були просто приголомшені викривною силою твору. Захоплення авдиторії було заглушене вибухом багатьох двірських трутнів, що побачили себе на сцені. До короля посипались безліч заяв і скарг на твір і його автора з благанням захистити релігію, підкресленням, що під Мольєровими нападками на лицемірство удаваних побожних людей ховається засудження справжньої релігійности, насмішка на молитви, пасквіль на ченців. Королева, духівництво, вища аристократія, всі впливові двірські сили рішуче виступили проти небезпечної для них викривної п'єси. По боці Мольєра були лише поодинокі письменники — його однодумці Буальо, Ляфонтен, кілька осіб із королівської родини, зокрема принц Конде і нерішучий в даному випадку король, що вагався. Доноси сипались на Мольєра як із рогу достатку. Врешті Людвік, що не розумів високої мети п'єси — засудження головних суспільних недоліків і не зумів і не зміг стримати могутньої опозиції, хоч і звиклий до самовлади, цього разу поступився і заборонив п'єсу, доля якої зайняла видатне місце в історії переслідувань вільної думки.

Цькування Мольєра не припинялись довший час. Особливо за кордонами Франції писали про нього засуджуючі брошури і комедії. Мольєр гаряче обороняв свою п'єсу. Його звертання до короля, листи у власній обороні були повні гідности, сміливости і мужніх висловлювань шляхетних поглядів на покликання письменника.

Поки "Тартюф" був під забороною, Мольєр не кидав своєї творости і двічі повернувся до піднесеної в забороненому творі викривної теми. Під враженням драми "Севільський спокусник" Тірсо де Моліна, він пише в 1665 році п'єсу "Дон Жуан або кам'яний гість", яка є оригінальною обробкою еспанської леґенди про Дон Жуана, що обійшла тоді всі театри Европи. В Мольєра герой наділений розумом та іншими обдаруваннями, як і типовими побутовими рисами французького аристократа-розпусника, відзначений блискучою дотепністю і всепереможним завзяттям, що поєднується з шуканням щастя, романтичних пригод з жінками, безсоромністю та розбещеністю, він виступає як і обвинувачений за свої вчинки і як обвинувач суспільства, що створило його. Цим п'єса завдає жорстокого удару двірській аристократії. Недарма за цей твір Мольєрові закинули вільнодумство.

З боку форми автор цілковито заперечив у п'єсі клясичну теорію, створив її прозою, не дотримувався єдности місця, допустив п'ять змін декорації, наситив п'єсу багатьма епізодами, елементами фантастики, запровадив у п'єсі народню мову.

В наступній п'єсі "Мізантроп" (1666), Мольєр спиняється на темі мізантропії, яку розробляли ще Плутарх і Лукіян, як також Шекспір у "Тімоні". У Мольєра ця тема набуває глибокого автобіографічного значення. В коханні героя і Селімени відображено родинний розлад автора п'єси. У формі комедії, він розкриває тяжку драму щирої відвертої людини Альцеста, змушеного обертатись у середовищі, де під зовнішньою манірністю і галянтністю ховалися фальш та облуда. Героя переслідує судовий вирок, знаний своєю показовою побожністю, за якою ховається підступ, і чесна людина програє судовий процес. Альцест проголошений ворогом людей за те, що він сміливо говорив правду у вічі, але насправді він є їхнім другом і за іншого устрою міг би стати зразковим громадським діячем. Альцест піддає гострій критиці тогочасні побутові звичаї, переконання, безправ'я людини, ідейну жалюгідність літератури та мистецтва. Часами в його промовах звучать трагічні нот-

ки, але він усе ж вимагає свободи слова й думки та поступовістю своїх поглядів випереджує своє століття.

П'єса зазвучала як виклик панівній верстві, повній брехні і духової порожнечі. Устами Альцеста Мольєр звертався до нових поколінь, закликав до боротьби з віджилими традиціями, пророкував майбутній тріюмф правди і свободи. Але його гасел авдиторія не зрозуміла і п'єса мала незначний успіх, а безсилість героя дала привід Руссо закинути авторові, що єдину чесну людину в своєму театрі він кинув на посміховище негідникам. Щойно під час Великої французької революції героя проголосили патріотом і другом народу.

Щоб заохотити глядачів знову до свого театру, Мольєр спішно пише веселу п'єсу "Лікар з примусу", а також "Сіцілієць" і "Любов-цілителька", розробляючи далі соціяльну комедію і сповнений докраю комізмом фарс. У тому ж 1666 році створює він комедії-балети "Мелісерта" і "Комічна пастораль".

Тяжко переживав Мольєр заборону свого "Тартюфа". Він звертався до короля, наголошував, що "Оригінали домоглися заборони копії", але це було марно. Як пізніше Бомарше зі своїм "Весіллям Фігаро", Мольєр пробує зацікавити п'єсою двірські кола і дає для них у Ренсі закриту виставу "Тартюфа" з четвертим актом, але це не допомагає. Тоді він переробляє п'єсу, злагіднює різні вислови, робить Тартюфа з церковного діяча світським, надає йому інше ім'я — Пандольф, називає п'єсу "Брехун" і в цій новій редакції дістає від короля дозвіл на поставу, яка відбулася 1667 року. Але після кількох вистав, у відсутність короля, її знову забороняють і лише через два роки щойно в третій, ще більше послабленій редакції вона з'являється на сцені і в друку.

Чистим гумором пройняті написані в 1668 році п'єси "Жорж Данден" і "Міщанин у дворянстві", в яких Мольєр, зображуючи пиху збагатілих міщан, застерігає середні суспільні верстви від безглуздого наслідування шляхти. В п'єсі "Жорж Данден", багатий селянин одружується з донькою збіднілого барона, яка одверто зраджує його, робить дурнем та ще й вимагає вибачитись перед нею. В п'єсі "Міщанин у дворянстві" герой — Журден — пнеться у дворяни, вивчає добрі манери, відвертається від своєї жінки — селянки з походження. Щоб максимально підсилити враження, автор вставляє у дію дуже дотепний фарс "Турецька церемонія".

Дальші дві комедії "Скупий" і "Амфітріон", написані теж у 1668 році, наближаються до типу "високої комедії". Зміст їх запозичений від Плавта, але зображене в них сучасне життя надало їм побутового значення. В першій з них, в образі героя Мольєр дає типову постать скупаря, детально розробляє вплив скупарства на психологію людини на тлі тяжкого образу розкладеної родини. Вдача Гарпагона є багатим вкладом у сценічну психологію скупарства. Автор яскраво розкриває, як жадібність і скупарство, що мають хворобливий характер, заглушують всі людські почуття, розкладово діють на родину. Але він тлумачить це, як моральну хибу і не викриває суспільних причин, що їх породжують. У другій п'єсі в образі самовладного Юпітера автор виводить Людвіка XIV, що вже зовсім не розумів його, не почував солідарности з ним і був остаточно зіпсований своєю самопевністю і підлабузництвом, плазунством та похвалами двірського оточення.

Особисте горе, хвороба, чергування надій і відчаю, переслідування одвертих і прихованих ворогів підривають сили письменника. Веселі й трагічні мотиви повторюються в його комедіях. Трагічні мотиви звучать не лише в центральних ситуаціях комедій, а навіть в образах балетів та інтермедій і філософських монологах Полішинеля.

Повертаючись до теми "Манірниць", Мольєр у своїй передостанній комедії "Вчені жінки" виводить жінок-педанток, що захоплюються науками і відкидають родинні обов'язки. Дівчина Арманда зневажливо ставиться до шлюбу, вважає за краще взяти за чоловіка філософію. Їй протиставлено Генрієтту, дівчину, що стоїть осторонь наук, має ясний практичний розум і є доброю хатньою господинею. Автор нищівно висміює жіночий педантизм в його новій відозміні і при тому дає волю карикатурі, подаючи дріб'язковість чоловічого самолюбства, але впарі з тим виступає за справжню науку, за розвиток жіночої особистости поза надмірності педантизму.

В одну з сумних годин смертельно хворий Мольєр вдається до засобу, що приносить йому як пізніше Гоголеві полегшення. Він пише одну з найвеселіших своїх комедій-балетів "Уявний хворий", герой якої, голова дому Арган уявляє себе хворим і стає лялькою в руках несумлінних лікарів. Мольєр картає лікарів за нерішучість і тяганину в медицині, за шахрайство, яке він ціле життя висміював, а в епілозі, в "докторській церемонії" возводить Аргана за довголітню підтримку медицини і виснаження свого тіла ліками до сану лікаря, досягає великого ефекту і викликає загальний сміх залі.

Хоч і написаний рукою смертельно хворого драматурга, цей твір був одною з найвеселіших і життєрадісних його комедій. З вийнятковим піднесенням грав у ній Мольєр головну ролю. На четвертій виставі 17 лютого 1673 року він відчув себе недобре і, не докінчивши грати, залишив театр та був перенесений до свого будинку, де за кілька годин помер.

Похорон всесвітньославного і загальнолюбленого драматурга й артиста був дуже урочистий. За труною йшло кілька тисяч людей, віддаючи останню шану великому мистцеві театру. Характеристично, що з аристократії нікого на похоронах не було. Знатні особи не могли подарувати Мольєрові "Тартюфа" та інших його викривних п'єс, в яких він з потрясаючою точністю, як у дзеркалі, зобразив їх з усіма їхніми недоліками.

Творчість Мольєра мала величезний вплив на театр і драматургію Франції та цілої Европи. Справжній творець національної французької комедії, представник передових ідей свого часу, гарячий проповідник свободи творчости, що постійно порушував закони поетики, чим викликав незадоволення їх суворого наглядача Буальо, і часто використовував як і Шекспір чужі теми, Мольєр

увійшов до історії літератури як один з найбільш самобутніх письменників, у якого чужі сюжети ставали рідними і близькими. Сучасне йому французьке життя 17 століття з дивовижною точністю відобразилось в його творчості і наочно розкрило всю свою невпорядкованість та потребу гуманних реформ.

Створений невдовзі по смерти Мольєра академічний театр Франції "Комеді Франсе" прикрасив свій фасад погруддям великого драматурга, з гордістю називає себе "домом Мольєра" і ставить його твори на своїй сцені.

Мольєр за час своєї довгої театральної діяльности виховав цілу плеяду видатних акторів, серед них Мішеля Барона. Багатство комізму в рідкісному єднанні з тонким вивченням вдачі та духових переживань героїв зробили Мольєра як психолога і коміка, зрозумілого скрізь в Европі і в наступних століттях. Це стверджує вплив Мольєра на комедії всіх народів культурного світу. В комедіях Реньяра, Лесажа, де в "Тюркарі" фінансіст просто перенесений з "Графині д'Екарбаньяс", у Пірона, Грессе, Детуша, Ківаля де-Ляшоссе бачимо ми наслідування і переспіви Мольєра. Комедійну техніку Мольєра використовували майстри комедії та водевілю Пікар, Скріб, Лябіш, Мельяк, Галеві, Пальєрон. У Німеччині Мольєроза творчість спричинила виникнення нової школи акторів реалістичної комедії. Численні англійські письменники наслідували Мольєра. Твір "Плейн Ділер" Вічерлі був лише копією "Мізантропа". Тими самими шляхами пішли Конгрів, Фільдінг, як і Шерідан у своїй "Школі лихослів'я". Прозваний данським Мольєром Гольберг ушляхетнив загрубілий смак скандинавської побутової комедії, маючи за взірець витончену французьку грайливу п'єсу Мольєра. Гольдоні в Італії і Маратін в Еспанії продовжували Мольєрові традиції кожний в національних обставинах своєї країни.

Те саме помічалось і в Україні. Під впливом Мольєра батько нової української літератури Іван Котляревський у своїй невмирущій "Енеїді" висвітлив із великою майстерністю неґативні сторони нашого побуту. Українець Василь Капніст, що з доручення гуртка українських патріотів їздив у 1791 році до Прусії і провадив таємні переговори з пруським урядом про можливість допомоги в разі українського визвольного повстання проти Росії, переклав Мольєра і в своїй комедії вивіз героя Плямикова, який своїм світоглядом близький до персонажів Мольєра і непохитно бореться за правду. Дуже високо цінив Мольєра Гоголь. Він переклав п'єсу Мольєра "Сганарель або чоловік, який думає, що його обдурила жінка", і намагався іти слідами великого французького драматурга та наслідував його в "Ревізорі", даючи нищівну карикатуру на російську бюрократію.

Перші вистави творів Мольєра в Україні і в українському перекладі здійснила в 20-ох роках минулого століття театральна трупа Ленкавського. Першою поставою була п'єса "Скупий", що в перекладі звалася "Скареда".

Геніяльний актор — українець, великий друг Шевченка Михайло Щепкін, любив Мольєра і радо виконував ролі з його п'єс, передаючи типи комедій Мольєра вийнятково майстерно, з усіма відтінками їх національности, з усіма рисами їх країни і часу, в яких ці характери існували. Особливо вдавалися йому образи старших людей. Найкращою ролею Щепкіна в Мольєрівському репертуарі був Гарпагон з комедії "Скупий". Французи, що бачили Щепкіна в комедіях Мольєра в Москві і Петербурзі, визнавали, що він створює образи в них часами кращі, ніж видатні французькі артисти.

Уже після смерти Котляревського український театр у Полтаві ставив "Дон Жуана" Мольєра в українському перекладі з додатком чисто українського народнього гумору. Директор театру Виходцев виконував ролю Сганареля, що в перекладі називався Педрілло, і перед появою статуї командора мав таке вставне речення: "У Педрілло все горло згоріло. Дайте, панку, стаканчив запеканки".

В 1848-49 рр. під час перших спроб створення українського театру в Галичині, після Коломиї, де йшли лише твори українських авторів, українські вистави відбулись і в Перемишлі силами гуртка українських аматорів. Крім творів Котляревського в переробці І. Озаркевича, були виставлені й п'єси західньоевропейського репертуару, серед них і комедії Мольєра. З них найбільший успіх мав "Муж заманений", переробка І. Наумовича з "Жоржа Дандена", Мольєра. В 1850 році цю п'єсу виставляли і в Києві, де вона теж мала великий успіх.

З відкриттям у 1864 році постійного українського театру у Львові, на його сцені йшли також твори Мольєра. Письменник із Києва Павлик Свєнціцький, що брав участь у польському визвольному повстанні і після поразки його опинився у Львові, взяв діяльну участь у львівському українському театрі як драматург і актор. Він переклав з Мольєра "Вигадану невірність" і переробив український переклад "Жоржа Дандена" пера Івана Наумовича та дав йому нову назву "Гаврило Бамбуля". П'єса мала величезний успіх.

На Наддніпрянській Україні в театрі Миколи Садовського була теж низка українських перекладів Мольєра, готових до постави, але вони не могли вийти на сцену, бо цензура не дозволяла ставити творів Мольєра в українській мові, оскільки такі вистави підтвердили б рівність української мови з мовами інших культурних народів світу і здатність її передавати твори світової клясики.

Позначився вплив Мольєра і на творчості славної трійці клясиків української драматургії, зокрема на комедіях Марка Кропивницького та Івана Тобілевича. У Кропивницького в його комедії "Пошились у дурні" цей вплив виявився особливо пластично в карикатурному зображенні жадібних на гроші, але обмежених корисливими інтересами багатіїв, яким протиставлені людяні, справді розумні та дотепні наймити. В стилі Мольєра написані і деякі інші комедії Кропивницького.

В Тобілевича комедія "Мартин Боруля" дуже близька до Мольєрового "Міщанина в дворянстві". Мартин Боруля є український прототип француза Журдена. Він ставить своєю метою за всяку ціну висунутися в дворяни. Через те він стає в глибоку суперечність з усім укладом свого життя, побуту, зі своїм найближчим оточенням, яке дивиться на

його прагнення осягнути шляхетське звання як на дивацтво. Захопленому прагненням вибитись у великі пани героєві автор протиставляє щирого, одвертого і лагідного наймита, який зі своєю селянською мудрістю незрівнянно вищий за свого господаря. Тобілевич майстерно послуговується тут мольєрівськими методами розкриття образів, кожна дія героїв, кожне їх слово, репліка, речення випливає із загальної акції, доповнює і поглиблює характеристику дійових осіб, на послугах автора є різні випадковості для пожвавлювання і урізноманітнювання дії та повнішого розкриття ідеї твору. Як і Мольєр, він насичує комедію різними жанровими сценами, комедійними ситуаціями, дотепними розмовами, також мовою дійових осіб, як теж розкриває їхню вдачу, зацікавлення, звички і моральні якості. В іншій комедії "Хазяїн" розкриттям хижацтва і ненажерливости провідних дійових осіб Пузиря, Феногена, Ліхтаренка Тобілевич наближається до Мольєра, а в "Суєті" устами одного з головних героїв Івана Барильченка: "Комедію нам дайте..." повторює на українському ґрунті вимогу Мольєра щодо того жанру драматургічної творчости.

Високомайстерний переклад "Тартюфа" зробив поет Володимир Самійленко, знавець французької літератури, славний теж своїми перекладами з Бомарше і Беранже.

За часів існування самостійної Української Держави, національний театр у Києві під проводом М. Вороного та І. Мар'яненка в 1918 році здійснив поставу "Тартюфа". В сезоні 1920-21 рр. в київському українському драматургічному театрі ім. Шевченка йшли "Тартюф" і "Скупар". Під керівництвом прибулого з Києва режисера Загарова був поставлений "Тартюф" у сезоні 1922-23 рр. у Львові. В театрі Йосипа Стадника, в його перекладі йшла чимала кількість Мольєрових п'єс і найбільшим успіхом з них користувалися: "Тартюф", "Скупар", "Уявний хворий", "Лікар з примусу". Під час німецької окупації Львова там виставлявся "Скупар".

Захоплення, з яким сприймають в Україні постави творів Мольєра, стверджує, що прагнення до правди, до справедливости, боротьба зі злом, з усіма громадськими недоліками, ці невмирущі ідеали, яким присвятив усе своє життя видатний клясик французької драматургії, є близькі та рідні й українському народові, який шанує пам'ять Мольєра саме за його безкомпромісовість та непохитність у цій боротьбі і за той великий вклад, який він вніс у скарбницю всесвітньої літератури.

НАШІ ВТРАТИ

ПОМЕР ІВАН БАГРЯНИЙ — ВИДАТНИЙ ПИСЬМЕННИК І ПУБЛІЦИСТ, ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ УНР В ЕКЗИЛІ

У Західній Німеччині, в лікарні у Ст. Блезієн помер в неділю 25-го серпня після довгої і важкої недуги і в наслідок серцевої атаки видатний український-письменник, публіцист і політик, провідник Української Революційної Демократичної Партії, віцепрезидент Української Народньої Республіки в екзилі Іван Павлович Багряний. Народжений 1907 року на Харківщині, Іван Багряний виступив як поет з кінцем 20-их років і належав до літературної групи МАРС. В 1932-ому році був репресований. Звільнений з концтаборів, еміґрував під час війни на Захід — до Німеччини, де виступив активно як політичний діяч, співосновник і провідник Української Революційної Демократичної Партії, заступник голови Української Національної Ради в 1947—1954, згодом до 1958 року, як її голова, і востаннє як віцепрезидент УНР в екзилі. Як публіцист виступав в окремих публікаціях і також на сторінках часопису "Українські Вісті" в Новому Ульмі, в якому був головним редактором. Розвинув також широку письменницьку діяльність, переходячи з поезії на прозу й опублікував ряд романів — "Звіролови" (пізн. назва "Тигролови") з часів єжовщини в Україні, "Сад Гетсиманський", "Вогненне коло", як також п'єси "Морітурі", "Генерал", "Розгром". Багато із його творів були перекладені на англійську, німецьку, голяндську, французьку та інші мови. Широкого розголосу набув памфлет І. Багряного "Чому я не хочу повертатися до СССР". У США перебував востаннє з кінцем 1958 року, беручи тоді участь в з'їзді Об'єднання Українських Письменників "Слово", на якому був членом президії Об'єднання.

ПОМЕР ПРОФ. ВОЛОДИМИР ДОРОШЕНКО

В неділю 25 серпня помер після довшої недуги проф. д-р Володимир Дорошенко, один з найвидатніших наших учених літературознавців і відомий громадський діяч, проживши несповна 84 роки.

Д-р В. Дорошенко народився 3 жовтня 1879 р. в Петербурзі, а його батько, лікар, походив з Білоцерківців, на Полтавщині. Ще в університетських часах в Москві він брав жваву участь в українському житті, належав до українських самостійницьких організацій і за те був переслідуваний царською владою. Ці переслідування змусили його виїхати до Львова, де він від 1908 року працював у бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка, а від 1937 до 1944 року був її директором.

В 1944 році виїхав з родиною на еміґрацію та остаточно поселився у Філядельфії, де знову включився в українську громадську та наукову діяльність, присвячуючи багато праці на досліди української еміґраційної бібліографії.

ПОМЕР ІНЖ. АРТЕМ ЗУБЕНКО, РЕДАКТОР "ТРИЗУБА"

В понеділок 26 серпня ц. р., о год. 3-ій по пол. у французькому шпиталі помер після короткої і тяжкої недуги, кол. хорунжий Української Армії, Лицар Залізного Хреста інж. Артем Зубенко, визначний громадянин, учасник українських визвольних змагань та Першого Зимового Походу Армії УНР, член-основник Українського Національного Державного Союзу в США і член його Головної Управи й редактор журналу тієї партії "Тризуб".

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ

10-ий ФЕСТИВАЛЬ ЮНОГО ОДУМ-у В США

23-го червня ц. р. в оселі, біля Бавнд Бруку, що називається "Українське село", відбувся 10-ий з черги фестиваль Юного ОДУМ-у. З самого ранку сюди з'їжджались з найближчих філій ОДУМ-у юнаки і юначки, щоб продемострувати свої досягнення в галузі українознавства за 1962-63 навчальний рік.

Українознавство — це комплекс, що складається з багатьох компанентів, який ставиться тут, в Америці, в противагу денаціоналізації. Сюди входить не тільки вивчення рідної української мови в суботніх і недільних школах при церковних парафіях, але й плекання українських національних звичаїв і традицій, вивчення українського мистецтва і культури і т. д. Звичайно, діти починають з найелементарнішого, з найцікавішого для них, в їхньому віці. Починають захоплюватись поезією найкращих українських поетів, піснями, танками, музикою тощо. І ось на таких фестивалях вони показують свої здібності і досягнення лише в деякій частині українознавства.

Перед відкриттям фестивалю, отець Богдан Желехівський відправив молебень, з літній церкві оселі. Під час молебня зібрано поважну суму на Церкву-Пам'ятник жертвам голоду в Україні, яку передано до Консисторії УАПЦ в США. По закінченні Служби Божої, юні одумівці пройшли маршем по оселі до майданчика, де мав відбуватися фестиваль, і там проспівали "Молитву за Україну" і одумівський марш, на слова І. Багряного, музика Фоменка.

Фестиваль розпочався вступним словом голови Головної Управи ОДУМ-у, Антона Філімончука, який привітав присутніх гостей, батьків і дітей та відзначив заслуги проф. Івана Гончаренка у вихованні юного ОДУМ-у, який протягом 10-ти років невтомно працює, очолюючи Виховну Раду Юного ОДУМ-у. Голова Головної Управи ОДУМ-у вручив проф. І. Гончеренкові грамоту ОДУМ-у, якою його нагородив 12-ий З'їзд ОДУМ-у, що відбувся у вересні м. р.

Для оцінки і нагороди учасників фестивалю призначене було жюрі в складі: І. Гончаренка, О. Піддубної, В. Григоренка, Л. Харченка і М. Березинського.

Першою виступила юна одумівка Лідія Сухенко, яка по-мистецьки продеклямувала вірш Самійленка "Діямант". Вона належить до філії в Трентоні. Обдаровану дівчинку вітали присутні гучними оплесками.

Наступною точкою був хороспів юно-одумівського роя "Соколики" в складі Ю. Євсевського, Е. Криволапа, А. Гичка, А. Корсуна, М. Шевчука і В. Корнієнка. Ці хлопчики виконали дві пісні — "О, Україно" і "Зірвалася хуртовина". Співали дуже добре, за що були нагороджені оплесками. Їх навчали цих пісень старші одумівки Анна Євсевська і Тамара Федоряка, які ще в минулому році були самі юними одумівками, а в цьому році перейшли до старшого ОДУМ-у, філії у Філядельфії.

Третьою точкою була деклямація уривка з "Лиса Микити", Івана Франка, яку чудово виконав юний одумівець філії з Нью-Йорку Андрій Шевченко. За свої здібності був нагороджений оплесками присутніх. Колективну деклямацію виконали ті ж самі "Соколики" з Філядельфії, під назвою "Як стрінеш могилу". Виконання було бездоганне.

На зміну деклямаціям прийшли танці. Ньюарська філія підготувала їх добре, а в цьому велика заслуга пана Снігура. Десятеро дівчаток і шість хлопців чудово виконали танки "Вступний марш" і "Запорізький танок". Під час виконання цих двох танків вибіг зовсім маленький хлопчик у козацькому убранні і разом із старшими танцюристами виконував "Топака". Було мило дивитись, як цей маленький Канівський майстерно кружляв навприсядки.

Після танцюристів появилась на сцені Лідія Сухенко, яка виконала на фортепіяно "Сонатину", муз. Кулага. Два "соколики" — Микола Шевчук і Євген Криволап — виконали "Розмову Івана з Івасем". Після них на сцені появилась Наталочка Сенько. Вона виконала мельодеклямацію "Приснилося". Музичний супровід виконував на піяно Івась Гуща. Своїм чудовим виконанням вона створила незабутнє враження. Як тільки Наталочка зійшла зі сцени, підходить один схвильований батько трьох дітей і шепче нам на вухо: "Зараз щось цікаве побачите". Ми насторожились: виходить сім пар маленьких дітей, в українських національних убраннях, музики заграли "Топак" і вони вихром закружляли по естраді, роблячи складні фігури цього танку. За це їх присутні нагородили теплими оплесками.

Колективну деклямацію "Розмова двох хлопчиків", що її змонтувала пані О. Піддубна, виконали Володимир Щурук і Олег Чуйко. Виконання цього монтажу було добре. За лаштунками естради знову вишиковувались пари для танку, який розпочали дівчатка, а потім вступили хлопці. Вони танцювали "Катерину" і "Козачок". Серед них була пара найменших: це Валя Приходько і Петро Канівський; вони не відставали від старших і так само майстерно танцювали.

Поезію О. Олеся "О, Боже, щастя в нас було" — продеклямував М. Шевчук, з філії Філядельфія, а мельодеклямацію "Тарасова ніч" чудово виконала одумівочка з Трентону Марія Петрик.

На сцені почали вишиковуватись дівчатка і хлопчики в українських національних убраннях. Серед них бачимо пана Пташинського. Рука натиснула клявіш фортепіяно для тону і полились з юнацьких уст чудові українські пісні: "Україно моя мила", "Колискова", "По малинку". Хор супроводжувала на фортепіяно одумівка Лариса Пташинська.

На зміну хористам прийшли декляматори: Петро Радомський з Ньюарку добре продеклямував вірш "Є багато країн на землі", а Володимир Корнієнко з Філядельфії — "Живи, Україно".

Танок "Дівочий козачок" виконали дві дівчинки з Ньюарку.

Два брати — Микола і Михайло Семенець — чудово виконали на акордіоні і гітарі "В'язанку українських пісень".

Останньою точкою фестивалю був танок "Гопак", який виконали юні одумівці і одумівки з Ньюарку.

Жюрі оцінило виступи кожної особи і філій в цілому і прийшло до висновку, що всі філії Юного ОДУМ-у приклали багато старання в підготові мистецької частини фестивалю. Жюрі винесло таку ухвалу:

Перша нагорода, за різноманітну програму виступів, належить філії Юного ОДУМ-у в Ньюарку, з особливим відзначенням наймолодших танцюристів Валі Приходько і Петра Канівського.

Друга нагорода, за мистецьке виконання художнього слова, належить філії Юного ОДУМ-у в Трентоні, з особливим відзначенням наймолодших виконавців Наталії Сенько і Лідії Сухенко.

Третя нагорода, за художнє слово, належить філії Юного ОДУМ-у у Філядельфії, з особливим відзначенням молодого декляматора Миколи Шевчука.

Четверта нагорода, за мистецьке виконання художнього слова, належить філії в Нью-Йорку, з відзначенням талановитого юного одумівця Андрія Шевченка.

Жюрі висловлює щиру подяку проф. Пташинському, панові Снігурові, пані Піддубній, панові Гущі, пані Євсевській і всім іншим особам, що брали активну участь у підготові дітей до виступів на цьому фестивалі.

Обсерватор В. Г.

ЗБІРКА НА РОЗБУДОВУ ТАБОРУ ЮНОГО ОДУМ-у

На розбудову табору Юного ОДУМ-у в оселі Українського Робітничого Союзу "Верховина", в Ґлен Спей, в Філядельфії, переведено збірку. На цю шляхетну ціль, на поліпшення виховно-відпочинкового табору, жертвували:

По 20 дол.: Ів. Ваць та В. Біляїв; по 10 дол.: П. Корсунь, В. Шевчук, пор. Сушко, Євсевський та Кардаш; по 5 дол.: П. Гурський, П. Федоряка, Поліщук, Шинкар та Курега; по 4 дол.: І. Зінченко; по 3 дол.: М. Граур, І. Хейлик, Наливайко та І. Гринько; по 2 дол.: П. Телюк, К. Юрченко, В. Криволап, Католік, М. Дем'янівський, І. Альфінов, Г. Білоус, Анастасія Л.; по 1.50 дол.: М. Головсько і по 1.00 дол.: М. Криволап, Е. Бер, Т. Хоменко, Н. Коберник і Пантюк.

Усім жертводавцям щире спасибі!

У ЛІТНІМ ТАБОРІ "ХОРТИЦЯ"

В чудовій гористій місцевості штату Нью-Йорк, у Ґлен Спей, на оселі Українського Робітничого Союзу, відбувся відпочинковий літній табір ЮнОДУМ-у США. Табір кипів життям. Софія Гаєвська, комендант табору, відкриваючи табір, сказала: "Їдемо на Хортицю! — казали колись українські козаки, терплячи ярмо чужих наїздників. Хортиця — це великий острів і частина правобережжя Дніпра, де була заснована і довго існувала Запорозька Січ. Це було святе місце для всього козацтва. Тут запорозькі козаки, в своїй церкві, в своїх молитвах, знаходили душевне заспокоєння. Тут радила і виносила свої постанови козацька старшина. З Хортиці наше козацтво виступало в бої за нашу віру і Батьківщину. Хортиця — це був символ боротьби за визволення Вітчизни. Дай Боже, щоб і наш табір, що має цю історичну назву, спричинився до виховання юних борців і амбасадорів, які б плекали ідею українського визволення".

Працю у відпочинково-виховному таборі провадили: молода виховниця Зоя Граур, яка повторяла і вивчала з дітьми "Молитву за Україну", марш ОДУМ-у і пісні "О, Україно", "В горах Карпатах" і "Ніч уже йде". Молода виховниця Тамара Федоряка, разом із Зоєю Граур, провадили співи з найменшими дітьми, а Віктор Корсунь провадив таборові вправи з хлопцями. Пані Марія Євсевська доглядала і керувала працею молодих виховників. Зранку відбувалися фізкультурні вправи, які провадив член Головної Виховної Ради Василь Григоренко. Старші й молоді одумівці найбільше перебували біля води, де купалися, плавали. Біля табору, на майдані, грали у відбиванки.

Табір "Хортиця" видавав свою стінну газету під назвою "Стінний часопис табору Юного ОДУМ-у в Ґлен Спей, табір "Хортиця". У ній рої — "Білки", "Лісові Дзвіночки", "Ведмеді", "Орли, "Вовки" і "Акули" помістили відкритого листа до будівельного комітету літнього табору на руки голови Івана Гринька, в якім щиро дякували всім тим, що працювали на будівництві приміщень табору.

Також у стінгазеті поміщали думки про табір, виховання та свої побажання такі ЮнОДУМівці: Андрій Корсунь, Юрко Євсевський, Анатоль Гичко, Віктор Філімончук, Євген Криволап, Пилип Шепель, Микола Семенець, Петро Піддубний, Таня Мартіян, Віктор Григоренко, Микола Шевчук, Володимир Журавель, Микола Кононенко, Михайло Купчик, Михайло Месименко, Наташа Пташинська, Анна Грінченко, Оля Левченко, Володимир Корнієнко, Борис Грінченко, Андрій Піддубний та багато інших під різними псевдами.

Сміх, жарти та пісні не втихали в таборі. Ось одна з таборових пісень:

"Ой, що ж то за шум учинився,
Ой, то табір одумівський появився.
Появився ж він та й на Верховині,
Почуваєм себе тут наче в Україні.
Купаємось у ставку, кругом розкіш, зілля,
А увечорі, в таборі, маємо дозвілля.
Добре, добре нам в таборі, краще не бувати:
Відпочинем, погуляєм, а тоді до хати!
Ой, що ж то за шум учинився,
Ой, то табір одумівський появився,
Появився ж він та й на Верховині,
Почуваєм себе тут наче в Україні".

Читайте! Передплачуйте! Поширюйте! "МОЛОДУ УКРАЇНУ"

ОДУМ У ЧІКАҐО СУМЛІННО ПРАЦЮЄ

Чікаґська філія невтомно працює як на внутрішнім одумівськім полі, так і на громадськім. 19 серпня в Пілзен Паркові відбувся "Український День", четвертий з черги, з розваговою програмою, пікніком, танцями, співами та льотерією. В програмі "Українського Дня" філійна одумівська сімка дівчат, яка деколи виступає як квінтет чи квартет (Галина Бойко, Віра Тарасенко, Віра Горб, Марія Коновал, Катерина Щибря, Оля Горб і Стефа Ковальчук) виконала три пісні, а дует — Марія Коновал і Галина Бойко — дві пісні.

Членство філії ОДУМ-у взяло активну участь у Зустрічі ОДУМ-у США і Канади, що відбулася 31 серпня і 1 вересня ц. р. в оселі "Київ" біля Торонта, на яку приїхало автобусом і кількома автами близько 60 осіб. Струнна оркестра (більша частина) ОДУМ-у в складі 30 осіб під керівництвом Анатолія Степового, який є мистецьким керівником в усіх імпрезах ОДУМ-у, виконала три пісні.

Управа філії ОДУМ-у вирішила перевести всіх членів роїв "Білі Троянди" та "Золоті Орли" до старшого ОДУМ-у. Тепер їх підготовляють Олена Лукаш і Олексій Коновал до іспитів, які відбудуться після відсвіження матеріялів, пророблених на сходинах роїв, які мусить знати, згідно з правильником ОДУМ-у, кожний член, що переводиться до старшого ОДУМ-у.

Філія вжила також заходів для переведення курсів популярних танців (танґо, вальс, полька та інші) та курсів вишивання. Обидва згадані курси безкоштовні. До танцювальної групи приймається молодь від 14 років, навіть не одумівців. Танці відбуваються в домі ОДУМ-у кожного вівтірка від 7.30 до 9 вечора. Навчання танців провадить Ярослав Столяр, який кільканадцять років тому в Польщі дістав перше місце за виконання танців, а тут, в Америці, в конкурсі між чотирма штатами здобув друге місце.

Навчання на курсах вишивання для молоді від 12 років відбуваються кожного четверга від 6.30 до 8 години вечора. Навчає вишивати інструкторка Оксана Лобачевська.

20 вересня в домі ОДУМ-у відбулася доповідь пана Степана Куропася (мав доповідати Мирон Куропас, активний член МУН і редактор англомовного журналу тієї організації "Трайден", але раптово захворів і мусів іти до лікарні, де йому зроблено операцію). Він замінив сина і розповів про подорож по Україні, яку вони з сином щойно відбули.

У суботу 12 жовтня філія матиме в своїм домі велику першу осінню забаву з доброю оркестрою.

13 жовтня філія візьме активну участь у протестаційній маніфестації для відзначення 30-тиріччя голоду в Україні, яку влаштовують всі громадські та церковні українські організації міста Чікаґо. Українську доповідь на цій маніфестації виголосить член управи філії Олексій Коновал.

24 листопада філія влаштовує в найбільшій залі міста, де українці завжди влаштовують свої великі імпрези, в Шопен школі, другий одумівський вечір музики, пісні, слова та танцю, в якому візьмуть участь найкращі сили філії. Перший раз у Чікаґо виступить в повнім своїм складі (близько 50 осіб) струнна оркестра філії під дириґентурою Анатолія Степового. В програму вечора, що почнеться о 6-ій год. по полудні, входить виступ сімки одумівок, чоловічий квартет, співочий ансамбль дівчат ЮнОДУМ-у, струнний ансамбль, дуети під акомпаньямент мандалін та гітар, деклямації, гра на акордіоні, гумор і танці. Філія всіх на цей вечір радо запрошує.

Хронікар

КОНФЕРЕНЦІЯ ГОЛОВНОЇ ВИХОВНОЇ РАДИ США

12 жовтня 1963 року в США відбудеться Конференція Головної Виховної Ради при ОДУМ-і США. На ній обговорюватиметься і затверджуватиметься Правильник ЮнОДУМ-у та Правильник Одумівських Приятелів (ТОП). Також на цій конференції відбудуться перевибори членів президії Головної Виховної Ради США. Тепер Головну Виховну Раду очолює проф. Іван Гончаренко, який звітуватиме на конференції про пророблену працю. В конференції візьмуть участь реф. юнацтва ЦК ОДУМ-у Іван Павленко, члени ГУ ОДУМ-у США з головою ГУ ОДУМ-у Антоном Філімончуком, голови місцевих філій, голови виховних комісій та батьківських комітетів, реф. юнацтва філій і всі члени Виховної Ради США.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

11 вересня в Нью-Йорку відбулася перша конференція представників українських молодечих організацій, яку скликав референт молоді УККА. ОДУМ США репрезентував голова ГУ ОДУМ-у Антон Філімончук з двома членами ГУ ОДУМ-у. Ціллю нарад, в яких узяли участь ОДУМ, Пласт та СУМА, була координація праці молоді та їхні спільні виступи в майбутньому. На порядку денному нарад стояли три важливі справи:

1. Участь молодечих організацій у дедикації площі під пам'ятники Тарасові Шевченкові у Вашінґтоні, що відбудеться 21 вересня 1963 року.
2. Спосіб участи молоді у посвяченні пам'ятника Т. Шевченкові, що відбудеться 30 травня, 1964 року.
3. Загальний здвиг української молоді.

ОДУМ США візьме активну участь у дедикації площі та посвяченні й відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОПАЛОВУ ОЛИВУ

Чистимо, направляємо і вставляємо нові печі (форнеси)

Даємо цілорічну безплатну обслугу печей нашим сталим відборцям опалової оливи.

DNIPRO FUEL OIL LTD.

196 Bathurst St., Toronto

Tel.: EM 6-6539

вночі:

RO 6-8446 — EM 6-6539

З НОВИХ ВИДАНЬ

Яр Славутич: ТРОФЕЇ. 1938-1963. В-во "Славута". Едмонтон, 1963.

Цією книжкою охоплено творчий дорібок автора за позначені роки, отже повне чвертьсторіччя поетичної творчости поета. Тут зібрано шість досі виданих збірок автора з додатком нової поеми "Рай і пекло" (1-ої пісні) та післяслова ("Початок життєпису") про життьовий шлях поета. Книжка має 320 ст., оправлена в елеґантні палітурки із золотим тисненням.

У першій збірці автор ніби віддає данину колишнім смакам, беручи таку тематику, що її характеризує сама вже назва — "Співає колос". Є тут і кольоритні казкові мотиви ("Жар-птиця"), і описові в клясичних формах ("Херсонські сонети"), і грайливо оформлені вірші про "Перше кохання", де вжито й інших клясичних форм (крім сонета, тріолет, рондель).

Дальшою збіркою ("Гомін віків") автор порушує історичні та історіософічні мотиви і питання, почавши аж із праісторії (розділ ("Старовинні марива") та передісторії ("Дажбожі внуки") — про старовинних полян, на тему того часу є тут і поема "Одрад і Доброслава". Про часи історичні подано в кількох розділах: "Київська слава", "Золота Орда", "Запорожці".

Як бачимо, автор має замилування до клясичних форм — цілий розділ "Запорожці" виконаний сонетами. І так само бачимо, що автор удало віддає дух старовинного Запоріжжя, короткими штрихами змальовуючи незабутні типи запорожців, як от у сонеті "Побратими" або в сонеті "Прудивус", що із справді запорозькою погордою до ворога і до смерти "Сіда на палю, запаливши люльку". І справжнім "гомоном віків" бринить палка "Присяга" запорожця і дальший епічний виклад про "Жовті води".

Далі — поема "Соловецький в'язень" про чвертьстоліття ув'язнення запорозького кошового Кальнишевського — це жахлива сторінка історії, яка красномовніше каже про жорстокість москвинів, аніж усякі голоси тих, що бачили, але на своїй шкірі не відчували "благодаті" "старшобратської" опіки москвинів.

І останній тут розділ ("Карби") карбує в нашій пам'яті деякі історичні етапи, почавши з давнини "Савур-могилою", про "Кам'яну бабу" тощо, далі — про Сковороду, про Миколу Зерова, О. Олеся ("Воїн і страдник") і закінчивши чотирма сонетами під заголовком "1943". про відплив навали західніх варварів і новий прихід московської орди (перехід через Дніпро).

Дальшою збіркою "Правдоносці" автор схоплює маркантніші події і постаті, переживаної нами доби. Змальовує героїчну смерть базарян ("359"), вибрики повстанських отаманів та інші історичні події ("Карпатські січовики", "Прусак" тощо). Кінчається збірка ця поезією, що нею названа і вся збірка "Правдоносці", у якій — і скарга, і обвинувачення так званому "Вільному світові", що заплющує очі на злочини своїх "союзників", що насправді були і є смертенними ворогами того ж вільного світу. Наприкінці збірки подана ще й поема "Донька без імени" — про нелюдські вчинки сучасної германської орди, що як і за давненних часів гадала упокорювати народи терором, жахом, спалюючи живцем людей у селах разом із їхніми статками.

"Іди й мандруй Сковородою в світ" ("Важкі путі, позбавлені спокою", ст. 171), цей рядок можна б узяти за мотто до наступної збірки "Спрага". Але цим не вичерпується настанова ця — охота до мандрів, і поет сповідається: "Я ваш навіки, степові широти, Зелені зарви рідного Дніпра" ("Ні гожий Майн..." — ст. 128). Отже, це тужлива спрага свого рідного, як і спрага нових досягнень для своєї ж батьківщини. Цей мотив чуємо на ст. 197 ("Ти не чуєш мого благання"): "...Ти збагнеш Спрагу правди і горя гнів".

Дальша збірка "Оаза" — це і продовження, і поглиблення мотивів про душевний стан мандрівника, який зданий лише на оману далеких марив у пустелі, де "Вергає піски самум" ("Течуть сторучайно дюни", ст. 208). Але тут поет більш урівноважений, хоч "Сняться ниви — гривасті коні" (ст. 217), бо зустрічаємо такі молитовні вислови: "Вічний Божий, який широкий, Дивно знаний Твій білий світ!" ("Хвилі жита? Пісків потоки? ст. 215).

В останній збірці "Маєстат" поезією "Одигітрія плаче в чужій Ченстохові", поет найвиразніше скеровує наші думки на шлях історіософічних міркувань — про долю України, що віками шарпана кочовими ордами, не встоялась як самостійна держава поміж зажерними сусідами, з яких жоден не допомагав, а використовував наші тяжкі історичні ситуації. Ті ж бо, так святобливо шановані ікони ("Ченстоховська Матір Божа" та "Іверська" у Москві) походять зі старого княжого Києва, коли Київ був світилом християнської віри, бо своєю культурою перевищував сусідів... Але зрадлива та підступна політика сусідів (особливо Польщі, а пізніш Москви) звела наш нарід до стану погною для слави і блиску їхніх культур. І в цій збірці уживає автор різноманітних клясичних форм вірша, а іноді творить і свої оригінальні ритми, як от у поезії "Нами снили..." — (ст. 275).

Крім згаданих збірок, подана тут 1-ша пісня нової поеми "Рай і пекло", як видно зі змісту цього уривка, це поема гостро актуальна, із сучасного життя. Поема ще й тим цікава, що автор пише її нелегкою клясичною формою — октавами. Як досі подано — октави бринять поправно і велично. Наприкінці подано ще "Початок життєпису", з якого бачимо, що авторові, як і багатьом із нас, довелось випити не один "ківш лиха".

Про автора згаданої книжки можна сказати, як рідко про кого, що він дуже дбає про добрий вислів поправною літературною мовою. Читати твори такого автора приємно. Звичайно, і в нього бувають іноді недогляди, як от на ст. 196: "Що дознавши великої муки..." (замість "дізнавши"). Але тут можна припускати, що автор свідомо ужив такої форми — як архаїзму, для поваги. Іноді (особливо у перших збірках) можна зустріти такі москалізми, як от: "гул" (за-

мість "гук", "гомін", або "райдуга", але, як бачимо далі, автор уживає і "веселка"). Та це малозначні недотягнення у порівнянні з добірним, а інколи і самим автором скомпонованим висловом (формою слова), як от: "Я пригадаю степові могили, Сади вишневі, села **біловиді"** (ст. 21). Або: "Веселкою ясною Зведеться воля, гнівна і проста" (ст. 129).

Від такого автора маємо право і надію сподіватися ще й іще нових досконалих творів.

І. Нелин

ДВАНАДЦЯТЕ ЧИСЛО "НЬЮ РЕВ'Ю"

Дванадцяте число англомовного журналу "Нью Рев'ю свідчить, що це видання вже появляється два роки, бож це двомісячник. Це число відкривається статтею, присвяченою славній пам'яті І. П. Багряного, з портретом Небіжчика. Далі йдуть статті п. п. Дена, Лі, О. Підгайного, проф. Н. Андрусяка, проф. Дорошенка, д-ра Яр. Рудницького — політичного та історико-політичного характеру.

У серпневому числі "The Writer" про "Нью Рев'ю написано, що "цей журнал, редаґований Олегом Підгайним, містить статті, пов'язані з політикою Вільного Світу й СССР, що цей журнал не має пропаґандистського характеру і містить статті з політики міжнародніх відносин та історії".

Цього року редакція "National Review" відомого політичного журналу з Нью-Йорку відзначила "Нью Рев'ю, як одне з кращих антикомуністичних видань в Канаді.

Редакція "Нью Рев'ю" має багато листів з багатьох країн світу з похвалами для журналу, бож "Нью Рев'ю" надсилається поза Канадою до більш як 40 країн.

А втім, якщо українці не підтримають матеріяльно це видання, то звичайно вік його буде короткий.

Матеріяли, передплату та пожертви надсилати на таку адресу:

THE NEW-REVIEW,
Post. St. E.
Toronto 4 Ont., Canada

МОВА ПРО МОВУ

МОВНЕ СМІТТЯ — В КОШИК

Що таке "гострокінцевий"? У "Російсько-українському словнику", видання Академії наук УРСР так перекладено російське "остроконечный". Тим часом це штучно утворене слово. В живій народній мові зустрічаються "гострякуватий", "шпичакуватий" — вони є відповідниками до російського "остроконечный".

"Покінчити з собою". — Це плід калькування російського "покончить с собой". Українською мовою треба казати: "накласти на себе руки", "заподіяти собі смерть", "вкоротити собі віку".

"Прикований, скований". Граматично дієприкметники ніби й можливі, а проте набагато мелодійніше звучить "прикутий" або "скутий".

"Обезкровлення". Поганий мовний смак. По-українському — тільки "знекровлений".

"Під відкритим небом". Навряд чи треба доводити, що українській мові властива ідіома — "просто неба".

З БІОГРАФІЇ СЛІВ

Навпаки

Слово "опакий", позичене із старослов'янської мови, вживається у багатьох слов'янських народів на означення всього протилежного "лицьовому". І в нашій мові, "опак" або "опако" значило колись "навиворіт", "задом наперед". Згодом в українській мові воно прибрало іншої форми — "навпаки".

Призьба

Це слово походить від одного з найстародавніших у нашій мові — "їсти".

На означення урочистого обіду — поділу їжі на всіх людей племені — наші предки утворили слово "їстьба". Це відбувалось на певному місці, а згодом у спеціяльно поставленій хаті. Пізніше "їстьбою" стали називати і сам обід, і те місце, де він відбувався. Сучасне російське слово "изба" і є видозміненою "їстьбою". Залишки існування цього слова можна й сьогодні знайти в Україні. На Чернігівщині є село Їстобки — це зменшене від "їстьби".

Цоколь навколо "їстьби" дістав назву "приїстьба", яке стало вимовлятись як "призьба" і в такому вигляді попало до нашої літературної мови.

Піклуватися, піклування

Слово "піклуватися" має в нашій мові варіянт — "пеклуватися". Походить воно від "пекло", "пекти", тобто в якійсь мірі пов'язано з вогнем. Розшифрувати його до кінця допомагає польське "пекловаць", що означає консервувати, солити м'ясо, і консервоване м'ясо по-польськи зветься "пекловіна". Безумовно, це слово пішло від первісних способів консервування м'яса на вогні. Наші предки, дбаючи про голодні часи, робили запаси — "пекли" або "пеклували" сире м'ясо. В нашій мові "пеклувати" згодом стало синонімом "дбати", прибравши форму "піклуватися". До речі, в російській мові так само утворилось слово "печься". А вже від "пеклуватися" літературна мова створила всім відоме — "піклування".

Будяк

Багато значень колись мало слово "бодати", і основне з них було — "колоти". У сербів, наприклад, "бод" значить "укол", о "бодля" — колючка, шип, шпичак. У чехів, "бодак" означає "багнет". В українських діялектах синонімом слова "будяк" є "бодляк". Це назва рослини, що колеться (бодається), або, пригадавши сербське слово "бодля", можна сказати, що "бодляк" це рослина, яка має "бодлі". В процесі розвитку та шліфовки мови "бодляк" стало вимовлятися простіше — "будяк".

ЦІКАВІ РЯДКИ

Найнезвичайніші перетворення трапляються з рибою смарида. Всі мальки народжуються самками, але через три роки всі вони стають самцями.

—o—

Наймініятюрнішою книгою є виданий в 1896 році в місті Падуї лист Галілея синьйорі Христині де Лорена, написаний вченим в 1615 році. Книжечка має розміри 15 на 10 міліметрів.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Головна Управа ОДУМ-у Канади повідомляє, що

13-ий З'ЇЗД ОДУМ-у В КАНАДІ

відбудеться

23-го листопада, 1963 р., в м. Торонті, Онтаріо.

Відкриття З'їзду в суботу о 11-ій годині ранку.

О 8-ій годині вечора, в суботу,

З А Б А В А

Про приміщення, в яких будуть відбуватися З'їзд і забава, буде повідомлено пізніше.

Запрошуємо все українське громадянство.

ГОЛОВНА УПРАВА

ВИСЛІД ЛЬОТЕРІЇ ЮнОДУМ-у

Розиграш нагород льотерії ЮнОДУМ-у відбувся 1-го вересня, ц. р., під час Зустрічі одумівців США і Канади. Нижче подаємо нумери квитків і осіб (або групи), які виграли нагороди.

Перша: 0481 Михайло Боровик, RR # I, Wilconville, Ontario.

Друга: 3391 Філія ОДУМ-у в Лондоні, Онтаріо.

Третя: 0582 пан Єско, Stamford Georgy's Lane, Niagara Falls.

Четверта: 1349 Е. А. Хоростіль, 11 McMaster Ave., Toronto 7, Ontario.

П'ята: 4719 Іван Данилюк, 245 Soudan Ave., Toronto, Ontario.

Висловлюємо щиру подяку всім тим, що спричинилися в будь-якій мірі до того, щоб придбати фонди, хоч і досить скромні, на табори ЮнОДУМ-у в Канаді.

Головна Виховна Рада ЮнОДУМ-у та Головна Управа ОДУМ-у в Канаді.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

1. Левченко В. — Монтреал	$1.50
2. Петрич В. — Белойт	1.00
3. Бондар В. — Дітройт	2.00
4. Пошиваник А. — Чікаґо	1.00
5. Берегулька А. — Бостон-Дорчестер	1.00
6. Склонний Р. — Сиракюз	2.00
7. Савченко М. — Торонто	1.50
8. Жураківський В. — Торонто	1.50
9. Костенко І. — Торонто	1.50
10. Крамар А. — Торонто	1.50
11. Філімончук А. — Мейплвуд	1.00
12. Федоренко Ф. — Трой	1.00
13. Величко Я. — Нью-Йорк	1.00
14. Пальчик Д. — Чікаґо	1.00
15. Матвієнко Ф. — Торонто	1.00
16. Глушко С. — Торонто	0.50
17. Журжа І. — Філядельфія	2.00

Пан О. Кошарний переслав адміністрації "МУ" $25.00 від філії ОДУМ-у в місті Лондон (Онтаріо), збірка на пресовий фонд "Молодої України".

Жертводавцям та збірщикам щиро дякуємо.

Адміністрація "МУ"

З ХРИСТИН НА "МОЛОДУ УКРАЇНУ"

У суботу, 24-го серпня ц. р., в активних одумівців Ст. Кетеренської філії ОДУМ-у Марусі та Миколи Філенків відбулося хрищення синочка Віктора. На христинах гості щедро дарували на "черевички" та на новозбудовану церкву. Гості не забули й про одумівський журнал "Молоду Україну", який 13 років видається завдяки жертвенності одумівського загалу та старшого громадянства. Збірку на "МУ" перевів член ЦК ОДУМ-у друг Микола Нестеренко. Жертвували такі особи:

1. Лебединський М. $5.00; 2. Несторенко М. $5.00; 3. Федоришин І. $5.00; 4. Філенко М. $5.00; 5. Примак І. $5.00; 6. Григорій $2.00; 7. Дем'яненко В. $2.00; 8. Бучевський І. $1.00; 9. Ранський М. $1.00; 10. Рипицький Г. $1.00; 11. Філечко А. $1.00; 12. Кравченко Д. $1.00; 13. Головаш М. $1.00; 14. Валорний М. $1.00; 15. Тонкогон Віра $0.75; 16. Затишний Д. $0.50; 17. Кусій Ю. $0.50; 18. Мартенюк Ф. $1.00; 19. Попільнюк А. $1.00. — Разом $39.75.

Другові М. Нестеренкові та всім жертводавцям щире спасибі, батькам бажаємо втіхи, а маленькому Вікторові — щастя, здоров'я та довголітнього життя!

Адміністрація "МУ"

З ВЕСІЛЛЯ НА УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ

7 вересня ц. р., в українській православній церкві Пресвятої Тройці м. Лондону, Онтаріо, відбулося величаве вінчання молодої пари — Олексія Абузова та панни Ніни Карпенко з Вінніпеґу. Вінчання довершив о. М. Дебрин. Під час весільного бенкету М. Ващенко закликав до збірки на українську пресу. Збірку перевели Ніна Панасейко та Люба Рибка. Зібрано 22 доляри, які розподілено пополам: 11 дол. на газету "Український Голос" і 11 дол. — на журнал "Молода Україна".

Жертвували такі особи:

М. Ващенко — $2.00. І. Вінничук, Панасейко, Шевченко, О. Абузов, М. Педенко, А. Яремченко, В. Педенко, В. Кошарний, Пилипенко, А. Голубовський, В. Васько, Ф. Осипенко, М. Співак, Б. Яремченко, Ткаченко, І. Абузов, Сніг, Федоренко, М. Середа — всі по 1 доляру.

Бажаємо молодій парі щастя, здоров'я і довгого безхмарного родинного життя!

Усім жертводавцям — велике спасибі!

Адміністрація "МУ"

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ГРАМОТИ

Приватні лекції рисунку, малярства та композиції для осіб різного віку дає Петро Магденко в Торонті.

Зацікавлених проситься телефонувати на LE 5-8545.

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє **"Молодої України"** залежить також і від Тебе!

Отже, поширюй журнал, приєднуй нових передплатників!

Не забувай про пресовий фонд

"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

Адміністрація "МУ"

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- **Платить 4% за депозити.**
- **Уділяє високі та дешеві**
- **позички.**
- **Асекурує ощадності до 2**
- **тисяч, позички до $10.000.**
- **Щоденне і вечірнє уря-**
- **дування.**

ВПИШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

404 Bathurst St, Toronto

Tel.: EM 3-3994

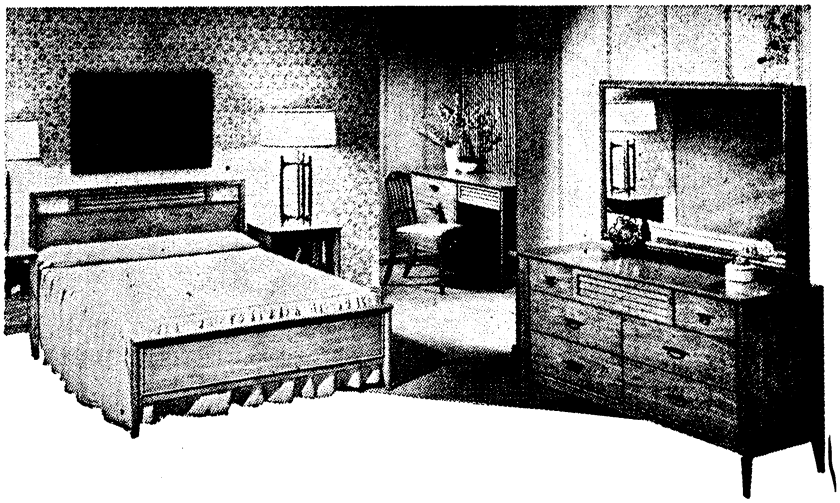

ЧИ ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ ЦЯ СПАЛЬНЯ?

Це не єдиний зразок, який ми можемо Вам показати! Наша фірма розміщена у двох великих крамницях, пропонує справді небувалий вибір хатнього устаткування, кухонь, телевізорів, холодильників, радіо-апаратів, фортепіянів та різних музичних інструментів.

ALPHA FURNITURE CO.

735 Queen St. W. Tel.: EM 3-9637 Toronto, Ont.

ЩАДЖЕННЯ – важливий засіб виховання молодого покоління

ЩАДІТЬ ПОСТІЙНО В

ФЕДЕРАЛЬНІЙ КРЕДИТОВІЙ КООПЕРАТИВІ

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі в рік)

УСІ ВКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО ВИСОТИ $10,000.00.